

HOOFDSTUK 6 : DE SITUATIE OP HET TERREIN IN DE VERSCHILLENDE GERECHTELIJKE ARRONDISSEMENTEN

6.1 Waals Gewest

6.1.1 Gerechtelijk Arrondissement Luik

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de situatie in het gerechtelijke arrondissement Luik, verwijzen wij onze lezers naar hoofdstuk 4.5. van ons vorig jaarverslag. In wat volgt hernemen we de rode draad van onze analyse en vullen we deze aan.

6.1.1.1 *De toestand op het terrein*

Wij zijn er dit jaar niet in geslaagd meer nauwkeurige gegevens in te winnen over de precieze toestand in de prostitutiesector in het arrondissement Luik. Voor wat het grondgebied van de stad Luik zelf betreft, beschikt de gemeentepolitie wel degelijk over statistieken, maar die hebben slechts betrekking op een gedeelte van de sector. Sinds de cel 'mensenhandel' van de Sociale Inspectie in juni/juli 1997 werd opgericht (zie verder pt. 6.1.1.3.E), heeft die belangrijke acties gevoerd waardoor wel nuttige gegevens konden worden verzameld, maar ook hier krijgen wij geen volledig overzicht. De BOB verwijst ons naar het Parket indien wij inlichtingen terzake willen verkrijgen. Dit jaar hebben wij ook geen contact gehad met de gerechtelijke politie die eveneens een gedeelte van de sector controleert. En voor wat Seraing en de oude baan naar Brussel betreft, werden wij naar het Parket verwezen voor meer nauwkeurige informatie (zie ook 6.1.1.2.D.).

De Procureur des Konings van Luik die wij hebben ontmoet in het kader van deze evaluatie heeft erkend dat er op dit ogenblik geen precieze inventaris van de prostitutiesector bestaat.

De Procureur des Konings heeft ons ook meegedeeld dat er voor binnenkort een vergadering is gepland met alle politiediensten die bij de controles in deze sector betrokken zijn, zodat er zo snel mogelijk een volledige inventaris kan worden opgemaakt.

6.1.1.2 *Organisatie van de controles, vaststellingen en opmerkingen vanwege de betrokken actoren.*

A) De gerechtelijke politie

Sinds het verschijnen van ons vorig verslag hebben wij de gerechtelijke politie niet meer ontmoet. Het is wel zo, dat wij in dat rapport (met name) de houding van de toenmalige Commissaris aan de kaak gesteld hebben, die verantwoordelijk was voor de zedensectie.

Inmiddels werd de commissaris naar een andere sectie overgeplaatst en de Procureur des Konings heeft ons nu aangemoedigd om opnieuw contact op te nemen met het oog op een constructieve dialoog. Het Centrum zal heel binnenkort op zijn vraag ingaan.

B) De BOB

Wat de interventies van de BOB van Luik in het kader van de controles op de prostitutiesector betreft, was de belangrijkste verandering sedert 1997 een reorganisatie van de sectie 'zedes' die in april/mei 1997 werd doorgevoerd. Agenten werden overgeplaatst en er kwamen andere bij zodat ze vandaag met vier in plaats van twee personen werken.

De BOB van Luik zegt dat er geen exclusiviteit bestaat in de controles van de sector in haar district en deelt ook mee, dat zij vooral de instructies van het Parket terzake volgt. Zo werd de BOB van nu af aan bijvoorbeeld gelast met de controle van de Georges V, controle die vroeger aan de gerechtelijke politie was toevertrouwd.

Inzake de vaststellingen benadrukt de BOB van Luik de belangrijke toename van de enquêtes naar seksueel misbruik op minderjarigen en pedofiliezaken, die het personeel van de sectie 'zedes' in belangrijke mate mobiliseren. Inzake souteurschap en misdrijven van mensenhandel met het oog op prostitutie meldt de BOB de aanwezigheid van netwerken uit de Oost-Europese landen (zie verder « het Hongaarse netwerk », 6.1.1.5.A), maar ze bezorgt ons geen verdere aanwijzingen over het bestaan van andere netwerken of feiten van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting.

De Luikse BOB is tevreden over het vervolgingsbeleid van het Parket. Ze meent ook dat de tussenkomst van de gemeentelijke politie in de eerstelijnscontroles in deze sector erg belangrijk is. Ze ondersteunt de kansen die een interventie van de Sociale Inspectie kan bieden in een efficiënte strijd tegen de mensenhandel en in de sanering van de sector in het algemeen.

Verder heeft de BOB haar sterke ontevredenheid geuit over de beschouwingen die het Centrum in zijn jaarverslag van 1997 heeft geformuleerd; zo betwist ze de cijfers in de analyse van het aantal slachtoffers van zedenfeiten die naar de vzw Sürya werden doorverwezen en benadrukten ze de onverschilligheid die ons verslag heeft teweeggebracht bij de rijkswachters uit zowel Luik als Seraing.

De BOB van Seraing hebben wij niet ontmoet. Hun sectie 'zedes' bestaat uit zes personen die gelast zijn met de controle op de risicosectoren voor de mensenhandel buiten het stadsgebied Luik. Volgens de BOB van Luik zouden de controles op de prostitutiesector 60 tot 70% van hun onderzoeken uitmaken. De BOB van Seraing heeft de Sociale Inspectie geholpen bij de controle-operaties in de bars op de oude baan naar Brussel en in Seraing (zie verder, punt E).

Voor wat betreft de bars langs de oude baan naar Brussel willen wij in dit hoofdstuk vermelden dat de voorbereiding van deze operatie de Sociale Inspectie ertoe heeft gebracht een volledig overzicht op te stellen, op basis van de beschikbare gegevens vanuit de gemeentes, van het aantal bars in de drie gemeentes en van de dienststers die er officieel als werkneemsters waren aangegeven. Zo werden er in 1996 in de gemeente Crisnée, die een gemeentebelasting heft van 30.000 Bfr. per dienstster, 7 bars geteld en 13 dienststers. In Oreye, waar de gemeente 24.000 Bfr. per dienstster heft, werden er 3 bars en 6 dienststers geteld en tenslotte 12 bars in Awans waar de gemeentetaks per dienstster 100.000 Bfr. bedraagt, een bedrag dat recent tot 200.000 Bfr. werd opgetrokken.

C) De gemeentepolitie van Luik

De Luikse gemeentepolitie heeft dit jaar meerdere initiatieven genomen om te kunnen betrokken worden bij een systematisch controlebeleid van de risicosectoren voor de mensenhandel (zie hoofdstuk 3.2). Ze is dit beleid meer dan gunstig gezind en onderstreept de noodzaak om deze sector in Luik te regulariseren en transparanter te maken.

De gemeentepolitie heeft om twee opleidingen gevraagd, één ervan gegeven door het Centrum voor gelijkheid van kansen over het beleid inzake de bestrijding van de mensenhandel en over vreemdelingenrecht, de tweede gegeven door de Sociale Inspectie van Luik, die later door de politie werd bijgestaan tijdens één van haar controle-operaties (zie E.).

De Luikse gemeentepolitie is bovendien ook naar Gent geweest voor een onderhoud met de cel mensenhandel ('MEPROSCH') van de Gentse gemeentepolitie, die in die stad systematisch controles uitvoert op de risicosectoren voor de mensenhandel (zie hoofdstuk 6.4. van het jaarverslag 1996 en hoofdstuk 4.3. van het jaarverslag 1997, evenals hoofdstuk 6.3.2. van onderhavig verslag).

In het kader van de invoering van een systematisch controlebeleid heeft de gemeentepolitie van Luik actief deelgenomen aan het overleg dat door het veiligheidscontract van Luik werd georganiseerd ingevolge de richtlijn van het Ministerie van Binnenlandse Zaken over de veiligheidscontracten 1998 in de vijf grote steden van het land (zie *Minister Binnenlandse Zaken*). Om op een realistische en efficiënte wijze te kunnen werken binnen dit systematisch controlebeleid, heeft de gemeentepolitie de onontbeerlijke nood aan extra manschappen bepaald, namelijk 4 bijkomende agenten, onder wie ook vrouwen. Een voorstel in die zin werd aan de burgemeester van de stad Luik voorgelegd.

Tenslotte heeft de gemeentepolitie een hele reeks vragen geformuleerd over bepaalde administratieve en sociale aspecten van deze controles. Ze vermeldt als probleem dat het Parket ingeval van minder zware zedenfeiten niet vervolgt en haalt ook de algemeen gematigde houding van het Parket terzake aan. Ze benadrukt echter wel dat de aanzienlijke toename van het aantal pedofiliedossiers een belangrijke werkoverlast betekent voor het Parket.

D) De gemeentepolitie van Seraing

In ons vorige verslag hebben wij de toestand in de prostitutiesector in Seraing niet geanalyseerd, maar wij hebben toch de verbijsterende concentratie benadrukt van de prostitutie-activiteit in deze kleine gemeente buiten het centrum van Luik. Bovendien hadden wij ook opgemerkt dat via een simpele omweg door de straten in kwestie kon worden vastgesteld dat een groot aantal vrouwen achter die ramen duidelijk van buitenlandse herkomst waren (vele Afrikaanse vrouwen).

Tijdens ons bezoek aan de gemeentepolitie hebben wij niet echt preciezere inlichtingen kunnen inwinnen over de toestand aldaar. De Sociale Inspectie, die een eerste controle-operatie uitvoerde in Seraing, meldde ons wel de aanwezigheid van een tiental bars en meende dat er minstens een honderdtal personen in vitrines werken.

De gemeentepolitie beweert regelmatige controles uit te voeren, op basis van een gemeentelijk reglement dat dateert van juli 1984 en dat als doel heeft de openbare rust en orde te vrijwaren. Het reglement stipuleert dat: "de personen die zich hier vestigen om de prostitutie te beoefenen ... moeten alvorens enige activiteit aan te vatten dit aangeven op het politiecommissariaat. Indien ze hun activiteiten op een ander plaats binnen het grondgebied van de gemeente willen uitoefenen moet ook dit aan het commissariaat worden gemeld". Dankzij deze bepalingen - zo verklaart de politie - kan ze controle uitoefenen op de identiteit van de personen die in deze sector werkzaam zijn. De 1 A-E-formulieren worden naar behoren ingevuld en naar de zes verschillende diensten gestuurd.

In Seraing zou niemand die daar werkt er (nog) onwettelijk verblijven, maar de gemeentepolitie spreekt zich niet uit over het feit of sommigen misschien in het bezit zijn van valse papieren. Er zouden er velen 'komen en gaan' in het milieu van Seraing, wat de controles natuurlijk bemoeilijkt. De gemeentepolitie stelt eveneens vast dat vele vrouwen uit Antwerpen en Luik en soms ook uit Brussel komen. Verscheidene vrouwen van Ghanese afkomst zouden in het bezit zijn van Nederlandse verblijfspapieren, nog andere vrouwen van buitenlandse origine zijn met Belgen getrouwd of in het bezit van Franse papieren.

De gemeentepolitie heeft noch via deze controles, noch uit het verplichte onderhoud dat ze met die personen heeft, aanwijzingen kunnen vinden voor het bestaan van netwerken van vrouwenhandel. Wij willen hier echter wel aanstippen dat er iets meer dan twee jaar geleden een onderzoek gevoerd werd naar een Zaïrees netwerk dat in Seraing actief was en dat vanuit Brussel georganiseerd werd. Bovendien werden in Luxemburg drie pooiers uit Seraing veroordeeld voor souteneurschap en vrouwenhandel (zie 6.2.3.2., 2°). Verder zou het Parket op dit ogenblik een enquête voeren in het kader van een gelijkaardig dossier en in de zaak van het Hongaarse netwerk (zie infra 6.1.1.4.A) zouden er bindingen met Seraing zijn ontdekt. Tot slot heeft de gemeentepolitie van Seraing nog nooit over het bestaan van de vzw Sürya gehoord.

In het volgende punt lichten wij de resultaten toe van de controle-operatie die door de Sociale Inspectie te Seraing werd gevoerd maar wij vermelden ook dat deze geleid heeft tot de vaststelling van talrijke overtredingen tegen de sociale wetgeving.

E) De Sociale Inspectie

Net als in andere regio's heeft de Sociale Inspectie dit jaar de cel 'mensenhandel' aan het werk gezet. Deze cel bestaat uit 5 personen en is operationeel sinds vorige zomer. Sedertdien heeft de cel drie controle-operaties opgestart in de prostitutiesector. Er werden ook andere controles uitgevoerd in verschillende risicosectoren van de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting. Wij houden er ook aan om via dit verslag het dynamisme en de kwaliteit van het werk van het hele team te onderstrepen.

Eerst geven wij u preciezere informatie over de organisatie en de resultaten van de drie controle-operaties die in de prostitutiesector werden gevoerd. Bij een eerste controle in oktober 1997 werden acht bars gecontroleerd in Crisnée, Oreye en Awans met de politiehulp van de BOB van Seraing en in aanwezigheid van drie controleurs van de B.B.I. De keuze van de gecontroleerde etablissementen gebeurde in samenspraak met de BOB van Seraing. De controle op zes bars leidde tot zowat 84 regulariseringen. Op twee etablissementen na waren de dienststers niet aangegeven of hadden ze een statuut van 'schijn' zelfstandige. Er werd geen enkele onwettelijk verblijvende vrouw aangetroffen.

In december 1997 werden er in Seraing 7 bars gecontroleerd met de bijstand van de BOB van Seraing, een agent van de gemeentepolitie van Seraing en een agent van de Luikse gemeentepolitie die het team als waarnemer wilde vergezellen. Er was ook een magistraat van het Arbeidsauditoraat aanwezig. De B.B.I. van haar kant stelde er geen belang meer in om aan deze controles deel te nemen. Ook hier werden gelijkaardige inbreuken op de sociale wetgeving vastgesteld.

Er werd geen enkele onwettelijk verblijvende buitenlandse vrouw aangetroffen. In één van de bars, de 'Gaïcha', werd een jonge Kenyaanse gevonden die nauwelijks Frans sprak. Zij was in het bezit van een arbeidskaart A en blijkbaar was het haar tweede «verblijf» in dat etablissement, maar op heden hebben wij geen verdere aanwijzingen. De gegevens zullen worden overgemaakt aan het opsporingsbureau van de Dienst Vreemdelingenzaken.

Tot slot werden er in januari 1998 in de rue Varin in Luik met de hulp van de gemeentepolitie aldaar 8 bars gecontroleerd, wat leidde tot meer dan 150 regulariseringen.

Voor wat betreft de controles die werden uitgevoerd in de risicosectoren van de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting, is de Sociale Inspectie tussengekomen in vele dossiers.

Vooreerst is er de tussenkomst in de textielsector en meer bepaald in het clandestiene naaiatelier dat in Waremmes werd ontdekt (zie ons jaarverslag 1997, hoofdstuk 4.5.4.) en, in een ander clandestien naaiatelier dat in Verviers werd ontdekt waar in totaal 13 buitenlanders (ook hier voornamelijk uit Thailand) van 1995 tot 1997 werden uitgebuit. In de horecasector werd, zoals in vele andere arrondissementen, een Chinees restaurant op onregelmatigheden betrappt. Op strafrechtelijk vlak wordt dit dossier nog steeds onderzocht.

De Sociale Inspectie meldt ook nog een dossier in de bouwsector, drie dossiers over au-pair-meisjes en, net zoals in Charleroi, de car-wash-bedrijven (in dit geval te Waremmes) waar Pakistaanse kandidaat-vluchtelingen worden uitgebuit, die allemaal woonachtig zijn in het Klein Kasteeltje te Brussel. Tot nog toe heeft de melding van dit probleem nog geen reacties uitgelokt.

De Sociale Inspectie evoceert in het kader van haar controles ook een reeks technische en beheersproblemen, die vergelijkbaar zijn met deze waarvan in vele andere diensten gewag wordt gemaakt. Wij gaan al deze elementen hier nu niet beschrijven, maar ze moeten wel degelijk worden geanalyseerd en met alle betrokken partners besproken in het kader van de multidisciplinaire benadering van de strijd tegen de mensenhandel en de systematische controles van de risicosectoren van de mensenhandel. Wij kunnen wel enkele voorbeelden geven: de kwestie van het vorderen en het daadwerkelijk innen van de boetes bij de uitbaters, de falingen of het verdwijnen van de bedrijven voor het einde van de procedures, de betrekkingen tussen de auditoraten en de inspecties en de link tussen de repressieve en de administratieve benadering (zie ook 6.1.1.3.B.).

6.1.1.3 *Het vervolgingsbeleid*

A) Het Parket

Wij hadden een langdurig onderhoud met de Procureur des Konings te Luik en met de substituten die gelast zijn met de zedendossiers binnen het Parket. Dit onderhoud verliep eerlijk en sereen en wij hopen nu dat dit gesprek de weg zal geopend hebben voor een meer constructieve samenwerking dan voorheen.

Het Parket drukte zijn ontevredenheid uit over de bewering als zou het onvoldoende belangstelling vertonen voor de zedendossiers in het algemeen. De sectie 'zedes' wijst erop dat ze ongeveer 1.000 dossiers behandelt. De Procureur des Konings haalt aan dat er voor het Parket in het algemeen en ook voor de rechtbank een reëel gebrek aan personeel en aan adequate werkmiddelen is. Er werd hierover een verzoek aan de Minister van Justitie gericht.

Voor wat betreft de mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting betwist het Parket de cijfers die wij in ons laatste verslag hebben gegeven over het aantal dossiers en over het aantal slachtoffers van seksuele uitbuiting die werden doorverwezen naar gespecialiseerde onthaalcentra, in casu de vzw Sürya (zie de cijfers en de kaart in hoofdstuk 3.1.2. van het jaarverslag 1997 en 5.1. van onderhavig verslag). In zijn cijfers over « mensenhandel-seksuele uitbuiting » telt het parket ook de gevallen van mensenhandel met seksuele uitbuiting in het kader van de schijnhuwelijken of gelijkaardige circuits. De vaststelling van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding van verleden jaar handelde echter over het aantal dossiers van seksuele uitbuiting in het commerciële prostitutiecircuït.

In 1997 werden er slechts twee dossiers van seksuele uitbuiting van vreemdelingen in dit circuit aangetroffen.

Het éne dossier dateert van 1996 en is nog in onderzoek (uitbuiting van een etablissement in Awans) en het andere betreft het 'Hongaars' netwerk dat in maart 1997 werd ontdekt (zie verder onder C).

Wat het controlebeleid in deze risicosector in het gerechtelijke arrondissement Luik betreft, benadrukt het Parket de nood aan complementariteit van de interventies van de verschillende federale en gemeentelijke politiediensten, evenals de betrokkenheid van de inspectiediensten, zodat de exploitanten in de sector voor financiële overtredingen kunnen worden vervolgd. Het Luikse Parket meent bovendien dat de prioriteiten van de BOB inzake zedenfeiten niet dezelfde zijn als die van het Parket, maar dat het geen controle heeft over het bepalen van die prioriteiten. Zoals wij eerder reeds opmerkten zal het Parket eerlang een vergadering organiseren met alle politiediensten om te komen tot een precieze inventaris van alle activiteiten in die sector. Deze inventaris zal - nog steeds volgens het Parket - kunnen worden gebruikt op het financiële vlak door er de financiële secties van de politiediensten en de inspectiediensten bij te betrekken.

Voor wat het vervolgingsbeleid inzake de mensenhandel betreft, wenst het parket mee te werken aan een multidisciplinaire benadering, waarbij ook het Arbeidsauditoraat betrokken wordt. Er zijn dan ook gesprekken gepland met het Auditoraat.

Tenslotte meent het Parket dat de mensenhandel kadert in de georganiseerde misdaad en dat de prostitutie daar de « wachtkamer » van vormt. Vandaar onderstreept het de noodzaak aan welbepaalde en duidelijke richtlijnen inzake onderzoeks- en vervolgingsbeleid. Een efficiënt bestrijdingsbeleid van dit verschijnsel kan slechts werkelijkheid worden mits samenwerking tussen de verschillende gerechtelijke arrondissementen en een coherente en gemeenschappelijke federale benadering van het probleem. In die zin benadrukt het Luikse Parket het belang van de rol van de nationale magistraten, maar onderstreept hun gebrek aan personeel.

Het Parket wenst eveneens dat er een centraal nationaal bestand zou worden gecreëerd (zie 1.2.4.2.1.).

B) Het Auditoraat

Het Arbeidsauditoraat van Luik voert een actief beleid in de strijd tegen de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en vindt hierbij vooral steun bij de sectie 'Georganiseerde Misdad' van de BOB van Luik. Voor wat betreft het precieze aantal dossiers dat in 1997 geopend en behandeld werd, verwijzen wij naar de cijfers van de dienst misdadbeleid. Wij willen hier echter opmerken dat de ontmanteling, in 1996, van een clandestien naaiatelier te Waremme (zie het jaarverslag 1997, hoofdstuk 3.3.: het 'atelier van de schande' en hoofdstuk 4.5.4.) aanleiding gaf tot een uitgebreide controle-operatie in het gerechtelijke arrondissement Brussel.

Deze operatie met de naam «Silkworm» resulteerde in de ontdekking van een tiental clandestiene ateliers van hetzelfde netwerk en van 10 slachtoffers, die naar de vzw Sürya werden doorverwezen. Er is een onderzoek aan de gang en het Centrum heeft zich burgerlijke partij gesteld. Een belangrijk luik van het onderzoek heeft betrekking op de klanten, boetieks en winkels, diegenen dus die de bestellingen plaatsten. Het Auditoraat wenst vorderingen te maken in dit probleem door de vraagzijde te treffen van deze lucratieve markt, die een verlengstuk vormt van de mensenhandel, maar het benadrukt evenwel dat, het uiterst moeilijk blijft om de frauduleuze intenties en de betrokkenheid bij de mensenhandel te bewijzen.

Het Auditoraat meent dat de wetgeving lacunes vertoont in het kader van de strijd tegen een dergelijk fenomeen.

Het wijst er ook op dat het interessant zou zijn om de Franse wetgeving terzake te bestuderen, waarin specifieke bepalingen zijn opgenomen.

Tenslotte wijst het Auditoraat op het probleem van de beperktheid van zijn bevoegdheid tot de grenzen van het gerechtelijke arrondissement blijft, waardoor de strijd tegen die netwerken aanzienlijk bemoeilijkt wordt.

Het Auditoraat wijst ook op de moeilijkheden die het ondervindt in het kader van de dossiers over jonge 'au-pair-meisjes' die in sommige gastgezinnen worden uitgebuit. Het Auditoraat heeft dit jaar tenminste 5 dossiers van die aard behandeld maar telkens zonder resultaat. Een sensibilisering van de politiediensten, maar vooral van de dienst 'Immigratie' van het Gewest zou in hoge mate kunnen bijdragen tot het voorkomen en tot het sneller detecteren van dat soort uitbuiting.

Tenslotte meent het Auditoraat dat de politiediensten die de controles uitvoeren ingelicht en gesensibiliseerd moeten worden over het belang van een benadering die ook bepaalde aspecten van het sociaal recht in acht neemt. Zelfs indien de tussenkomst van de inspectiediensten zeker noodzakelijk geacht wordt, meent het Auditoraat toch dat deze gecoördineerd moet worden met de interventie van het Openbaar Ministerie en geïntegreerd in het kader van een juridische benadering.

Het Auditoraat meent dat het absoluut noodzakelijk is om een duidelijk en coherent beleid te bepalen inzake de strijd tegen de mensenhandel en wel degelijk in een multidisciplinaire benadering. Net als het Parket meent het Auditoraat dat er gemeenschappelijke richtlijnen nodig zijn voor de vervolgingen en dat de informatie gecentraliseerd moet worden. Het creëren van een computerbestand dat voor alle arrondissementen toegankelijk is, de toegang tot de informatie van het C.B.O. en het oprichten van een nationale cel met nationale magistraten zijn maar enkele van de elementen die door het Auditoraat naar voor geschoven worden.

Voor wat betreft de betrokkenheid van het Auditoraat in het luik «zedendelicten» van de mensenhandel, wordt er op een initiatief van het Parket gewacht. Het Auditoraat vindt de benadering op het vlak van het sociaal recht in deze sector van groot belang, maar onderstreept de drijfkracht die hierbij van het Parket zou moeten uitgaan.

6.1.1.4 Concrete dossiers

A) De Georges V

In het jaarverslag van 1996 (pag. 41) had het Centrum voor gelijkheid van kansen zijn ongerustheid geuit over de immobiliteit van de Luikse gerechtelijke overheid in een reeds drie jaar aanslepende enquête aangaande een cabaret waarover al sinds geruime tijd feiten van vrouwenhandel waren aangeklaagd. Deze passage uit het verslag van het Centrum bracht een felle reactie teweeg bij het Parket-Generaal van Luik - die wij trouwens in ons jaarverslag van 1997 hebben opgenomen (zie pag. 15) en waarop wij ook hebben geantwoord (zie pag. 32).

Wij zijn hier niet van plan om een « welles-nietes » discussie aan te gaan over dit dossier. Wij willen onze lezers enkel laten weten dat het onderzoek over een netwerk van vrouwenhandel in België, met Luxemburg als vertrekpunt, dat in 1996 door het Parket van Eupen werd geopend, geleid heeft tot de identificatie van de Georges V als één van de trefpunten van dit netwerk (net zoals overigens de 'New Parisiana' in Charleroi - zie verder). Dit onderzoek is nu afgesloten. De Raadkamer van 10 februari laatstleden heeft de zaak naar de Correctionele Rechtbank van Eupen doorverwezen.

De uitbater van de Georges V wordt vervolgd voor een dertigtal aanklachten, waaronder mensenhandel, uitbuiting van de prostitutie en aanzetten tot ontucht. De zitting van de Correctionele Rechtbank van Eupen is voorzien op 27 mei 1998. Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding zal zich burgerlijke partij stellen in dit proces.

B) Het Hongaarse netwerk

Bij een routinecontrole in maart 1997 trof de Antwerpse gemeentepolitie vier Hongaarse vrouwen aan die « voor het raam zaten ». Zij bleken hier onwettelijk te verblijven en één van hen bleek later pas 13 jaar jong. Als gevolg van hun aanhouding stootte men op het bestaan van een netwerk van vrouwenhandel, waarvan de Belgische en Hongaarse initiatiefnemers in Luik gevestigd waren. De jonge vrouwen werden daar ook 'gehuisvest' en elke avond achter het raam gezet. De enquête die in Antwerpen werd opgestart werd vervolgens in handen van de Luikse BOB gegeven. Op 12 september 1997 veroordeelde de Correctionele Rechtbank van Luik acht personen wegens inbreuk op de Wet van 13 april 1995 tot gevangenisstraffen van 6 tot 2 jaar. Van de slachtoffers van het netwerk zijn er twee, waaronder de minderjarige, gevlucht. Een van de twee andere slachtoffers, die door de vzw Sûrya werden begeleid, heeft zich burgerlijke partij gesteld en ter zitting getuigd. De Rechtbank heeft haar provisioneel een morele schadevergoeding van 200.000 Bfr. toegekend. De straffen werden bevestigd door het Hof van Beroep van Luik op 8 december 1997.

Eveneens in verband met dit dossier werd er een ander onderzoek geopend naar twee personen die aan het hoofd van dit netwerk zouden staan. De elementen van het reeds gevonniste dossier zouden namelijk kunnen leiden naar een netwerk en hoofdpersonen « van zwaarder kaliber ». Het lopende onderzoek richt zich vooral op connecties in Hongarije en in Nederland (daar zouden ook de twee « gevluchte » jonge Hongaarsen, die verdwenen op de dag nadat ze door Sûrya werden onthaald, zijn naartoe gestuurd). Het Centrum heeft zich in dit dossier burgerlijke partij gesteld.

6.1.1.5 *Besluiten*

Indien de strijd tegen de mensenhandel met het oog op economische exploitatie verder degelijk wordt aangepakt in het arrondissement Luik, blijven het al dan niet bestaan en de omvang van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting in het commerciële circuit van de risicosector van de prostitutie nog een vraagteken.

Dat er op die vraag onmogelijk kan geantwoord worden, resulteert uit het gebrek aan inventarisering van en zicht op de toestand op het terrein van de prostitutiesector in Luik.

Maar we kunnen niet stellen dat de kritieken in het vorige jaarverslag van het Centrum door alle betrokken partners op onverschilligheid zijn onthaald. Dit jaar willen wij onderstrepen dat de reacties van sommigen reeds geleid hebben tot een duidelijke en concreet engagement. Wij denken hierbij in het bijzonder aan de initiatieven van de gemeentepolitie en van de Sociale Inspectie in het kader van het invoeren van een systematisch controlebeleid in de risicosectoren van de mensenhandel.

Deze initiatieven moeten gesteund en aangemoedigd worden, zowel door het toekennen van adequate middelen als door ze te betrekken bij het algemene beleid ter bestrijding van de mensenhandel.

Wij herhalen dus ons besluit dat er voorrang moet worden gegeven aan het op punt stellen van een systematische controle van de risicosectoren. Zo ook moeten, naar onze mening, bepaalde vaststellingen die werden gedaan tijdens controles op initiatief van de Sociale Inspectie verder en grondig worden onderzocht (zie Seraing en de baan naar Brussel).

Het Parket heeft overigens aangekondigd dat het zich zou engageren in zowel de ondersteuning van dit systematisch controlebeleid als op het vlak van een opsporings- en vervolgingsbeleid in het kader van een multidisciplinaire benadering.

Dit beleid zal doeltreffend worden als het kan steunen op coherente en realistische algemene richtlijnen in het misdadaadbeleid terzake en op de medewerking en de coördinatie op federaal vlak.

6.1.2 Het gerechtelijk arrondissement Charleroi

Ook hier nemen wij weer de draad op van onze analyse uit vorige jaren van de toestand in de risicosectoren van de mensenhandel en vooral de prostitutie in Charleroi.

6.1.2.1 *Overzicht van de toestand*

Voor wat betreft de beschrijving van de prostitutiesector hebben wij eigenlijk niets toe te voegen aan wat wij in ons vorige verslag hebben gemeld (zie 4.6.1.). Inzake de risicosectoren van de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting kunnen we meedelen dat de cel 'mensenhandel' van de Sociale Inspectie in 1997 met controles gestart is (zie infra) en reeds enkele sectoren heeft aangewezen waar er feiten van mensenhandel onderkend werden. Het gaat om de Horecasector en, net zoals in de andere arrondissementen vooral om de Chinese restaurants; om de uitbuiting van kandidaat-politieke vluchtelingen in car-wash-bedrijven en in benzinstations; om uitbuiting in het kader van contracten voor 'au-pair-meisjes' en tenslotte zijn er aanwijzingen als zouden er in Henegouwen clandestiene ateliers bestaan. De BOB signaleert bovendien het probleem van Turkse netwerken van schijnhuwelijken.

6.1.2.2 *Organisatie van de controles*

De verdeling van de controles op de prostitutiesector is onveranderd gebleven en werd officieel bevestigd in het kader van de oprichting van een sub-programma 'mensenhandel', op initiatief van het Parket (zie infra). De gemeentepolitie is enkel gelast met de controle van de prostitutie op de openbare weg en de BOB is verantwoordelijk voor de bar- en privéprostitutie (randstad inbegrepen) en voor de andere risicosectoren van de mensenhandel.

A) De BOB

Vorig jaar hebben wij de chaotische toestand beschreven binnen de sectie die binnen de BOB van Charleroi gelast is met deze controles. In de loop van dit laatste evaluatiejaar zijn er mensen bijgekomen en vonden er ook personeelsmutaties plaats, maar sinds kort en na het vertrek van de verantwoordelijke voor de cel 'mensenhandel' blijven er weer maar twee personen over, die gelast zijn met de controles in de sectie 'mensenhandel'.

Wij willen zeker niets afdoen van de vakkundigheid en de kwaliteit van het door de BOB van Charleroi gepresteerde werk, wanneer wij menen dat het onder dergelijke omstandigheden onmogelijk is om een daadwerkelijke controle uit te voeren, waardoor een reële kijk op de sector kan verkregen worden en men de toestand op het terrein kan beheersen.

B) De gemeentepolitie

De gemeentepolitie werd niet méér betrokken bij de controles van de risicosector van de prostitutie. Wij hebben benadrukt dat het belangrijk was om de gemeentepolitie te betrekken bij het op punt stellen van een systematisch controlebeleid in Charleroi en vonden ook dat deze dienst moest worden ingeschakeld bij de controles in het commerciële prostitutiecircuit. Het ging om een aanbeveling als antwoord op de problemen die werden aangehaald inzake de middelen, de complementariteit en de zichtbaarheid van de controles in het geheel van die sector.

Charleroi heeft ook de richtlijn ontvangen van de Minister van Binnenlandse zaken in het kader van de veiligheidscontracten 1998. Deze wil de gemeentes de nodige impulsen geven in hun betrokkenheid bij het bestrijdingsbeleid tegen de mensenhandel.

Bovenop het probleem van de niet erg precieze bewoordingen van deze richtlijn hebben wij ook moeten vaststellen, dat de gerechtelijke brigade van de gemeentepolitie, over wie de richtlijn gaat, niet werd betrokken bij de eerste gesprekken die volgden op de ontvangst van deze richtlijn. In Charleroi is het namelijk zo, dat het politionele luik en het sociale luik van het veiligheidscontract volledig afzonderlijk worden beheerd.

Wij weten niet waarom de richtlijn niet terechtgekomen is waar ze moest. Ondanks een schrijven dat het Centrum richtte aan de Burgemeester van Charleroi en spijs de vele contacten met de gemeentepolitie en het veiligheidscontract blijkt er nog heel wat verwarring te bestaan over de respons die de gemeente moet hebben tegenover die impuls. Er worden stappen gezet en wij hopen dat de politieke overheid van Charleroi dit jaar zijn verantwoordelijkheid zal opnemen om haar politiediensten op een adequate manier in te schakelen in een systematisch controlebeleid.

C) De Sociale Inspectie

Op initiatief van de Sociale Inspectie en met de hulp van de BOB werd er op zaterdag 20 september 1997 een eerste controle-operatie gevoerd in diverse bars in Charleroi en net buiten de stad. Van de 7 beoogde etablissementen waren er op de Waalse feestdag maar 3 open. Er werden onregelmatigheden vastgesteld in elk van de gecontroleerde bars, maar geen enkel feit van mensenhandel.

Sinds die operatie heeft de Sociale Inspectie punctuele controles gedaan in twee of drie bars in de benedenstad. Elke controle bleek positief inzake het vaststellen van overtredingen tegen de sociale wetgeving. De inbreuken zijn gelijkaardig aan deze die ook in andere arrondissementen werden vastgesteld : niet of slechts halfijds aangegeven dienststers, schijn-zelfstandigen. De cijferresultaten van deze controles zijn nog niet definitief bekend, maar voor de Sociale Inspectie zijn ze toch veelzeggend.

De Sociale Inspectie trekt meerdere lessen uit de weinig succesvolle operatie van 20 september 1997 en de daaropvolgende controles :

- Eerst en vooral vergt het programmeren en organiseren van « reuze »-operaties veel te veel energie en manschappen in verhouding tot de resultaten die worden verkregen. In de toekomst wensen zij dus te werken in het kader van een regelmatig controlebeleid, dat telkens tot enkele etablissementen wordt beperkt.
- De Sociale Inspectie stelt vast dat er bij elke controle onregelmatigheden aan het licht komen. Ze besluit daaruit dat de controles intenser en regelmatigiger moeten worden uitgevoerd om de toestand in de sector te saneren en te regulariseren.
- De BOB invoeren als politiehulp bij de controles is onpraktisch, gezien het gebrek aan personeel bij de BOB van Charleroi enerzijds, en ook wegens de geringe beschikbaarheid van de BOB vóór een beperkte basiscontrole.
- De Sociale Inspectie meent dat een regelmatige samenwerking met de gemeentepolitie of de plaatselijke rijkswachbrigades tot meer soepelheid en regelmaat in de controles kan leiden. Ze onderstreept dat het voor een inspectiedienst nodig is, op politiehulp te kunnen rekenen in het kader van de controles in deze criminogene sector.
- De Sociale Inspectie benadrukt de positieve samenwerking met het Arbeidsauditoraat van Charleroi, maar merkt op dat de middelen van het Auditoraat beperkt zijn. De Arbeidsrechtbank heeft maar 4 zittingsuren per maand.
- De Sociale Inspectie werd niet betrokken bij de coördinatie van het sub-programma «mensenhandel» dat door het Parket werd opgericht.

En tenslotte meent de Sociale Inspectie dat er een algemene belangstelling betoond wordt voor de initiatieven die ze neemt in het kader van de strijd tegen de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting, maar dat dit niet het geval is in de risicosectoren van de prostitutie.

D) Het onderzoeks- en vervolgingsbeleid

Zoals wij reeds hebben vermeld heeft het Parket van Charleroi een sub-programma gecreëerd in het kader van de strijd tegen de mensenhandel. Bij dit programma zijn de verschillende politiediensten betrokken, die instaan voor de controles in de risicosectoren van de mensenhandel. In het licht van dit sub-programma wordt er om de twee maanden vergaderd.

Binnen dit programma ook werden de controles onder de verschillende politiediensten verdeeld en de prioriteiten bepaald inzake zedenfeiten, nl. delicten waarbij minderjarigen betrokken zijn en de mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting.

In de sector van de economische uitbuiting hebben wij slechts kennis van één dossier - over een au-pair-meisje - van mensenhandel waarnaar een onderzoek aan de gang is. In de prostitutiesector hebben wij, buiten het dossier van de 'New Parisiana' dat eerlang voor de Correctionele Rechtbank van Eupen verschijnt (zie 6.1.1.5.A), geen weet van andere dossiers van mensenhandel in het arrondissement.

De gemeentepolitie en de verenigingen die aanwezig zijn in de prostitutiewijk in de benedenstad deelden ons mee dat er elke dag een tiental vrouwen van Afrikaanse herkomst, voor het grootste deel Zairesen, uit Brussel komen om zich te prostitueren.

De gemeentepolitie, die hen controleert, meldt dat er op dit ogenblik nog geen enkele aanwijzing is voor het bestaan van een eventueel netwerk of vorm van uitbuiting. De verenigingen melden dan weer dat het quasi onmogelijk is om met deze vrouwen in contact te komen, die samenkomen in een Afrikaans café in de wijk.

Er lopen twee onderzoeken naar feiten van souteneurschap in twee bars van de benedenstad, maar er werden geen feiten van mensenhandel vastgesteld. Een ander onderzoek, dat in maart/april 1996 gestart werd over feiten van souteneurschap in een etablissement dat zich iets buiten die wijk bevindt - nl. de '125' Rue de Montignies - is nog steeds aan de gang.

Eén van de meisjes aldaar verbleef onwettelijk in het land, maar zij verklaarde dat ze daar was uit eigen goedvinden. Daarom meent het Parket ook niet dat er vervolgingen zullen komen voor feiten van mensenhandel. Tenslotte is er niets nieuws te melden inzake het fenomeen dat wij reeds in ons vorige verslag bespraken, nl. de uitbuiting in de prostitutie van Poolse vrouwen in Turkse café's.

Ook het Parket van Charleroi benadrukt de nood aan algemene beleidslijnen voor de opsporingen en vervolgingen op het gebied van de mensenhandel. Het steunt het voorstel om een gecentraliseerd gegevensbestand te creëren dat voor alle arrondissementen toegankelijk is.

6.1.2.3 *Besluiten*

«Zonder dat er sprake is van enige moedwilligheid, menen wij dat de controles zoals die op dit ogenblik in Charleroi worden geleid, een droom zijn voor het gevestigde milieu dat de prostitutie exploiteert. De sectoren die enige concurrentie kunnen vormen, nl. de straat- en privéprostitutie, worden in mindere of meerdere mate gecontroleerd, het commercieel geëxploiteerde circuit wordt daarentegen nagenoeg niet gecontroleerd. Wij vragen ons dan ook af of de aandacht die op heden aan de sector besteed wordt wel voldoende is om ook de aankomst van nieuwe milieus te controleren die een plaats in de regio proberen te veroveren. De regering moet dan ook dringend speciale maatregelen nemen.»

Deze paar regels stonden reeds in ons jaarverslag van 1997 en hadden betrekking op de toestand in het gerechtelijke arrondissement Charleroi. Met uitzondering van enkele initiatieven, die voor het grote deel ook niet gecoördineerd waren of geïntegreerd in een globaal en vrijwillig beleid, zijn de besluiten van dit jaar jammer genoeg identiek. Wij wensen eveneens te wijzen op de verantwoordelijkheid van de Gemeente inzake de te nemen beslissing om al dan niet betrokken te worden bij een controlebeleid van de sector.

Wij willen de politieke en gerechtelijke overheden van Charleroi ertoe aanzetten zich te inspireren op het beleid dat in de stad Gent werd ontwikkeld. Het is wellicht zo, dat de aard van de problemen en de betrokken actoren in beide steden niet identiek zijn, maar bepaalde elementen, waaronder de omvang van de sector, zijn op z'n minst vergelijkbaar. Voor wat het parket betreft, zou het misschien wenselijk zijn dat de Procureur des Konings, die op dit ogenblik de taak als verbindingsmagistraat mensenhandel waarneemt, zich zou laten bijstaan, zoals in andere gerechtelijke arrondissementen (zie hoofdstuk3), door een magistraat die zich daar bijzonder zou kunnen op toeleggen en een aanspreekpunt zou zijn voor deze materie.

Bovenop de besluiten en opmerkingen die wij bij de vorige punten hebben vermeld, willen wij in dit besluit eveneens wijzen op de lacunes en het gebrek aan middelen in het sociaal beleid in de prostitutiesector in het algemeen en op de te geringe aandacht voor het humanitaire luik van het beleid voor de bestrijding van de mensenhandel. Vooral buiten de stad is er, behalve de aanwezigheid van de politie via de beperkte controles van de BOB, nooit iemand aanwezig die niet tot het milieu behoort. De personen die in de omgeving van Charleroi in deze sector werken, hebben immers, behalve de contacten met hun werkgever (en met de klanten), in het kader van hun activiteiten, geen enkele andere contactmogelijkheid.

Wij menen dat deze toestand onaanvaardbaar is en dat de politieke overheden zeker in deze sector een sociale actie moeten steunen. Binnen de Franstalige Gemeenschap werden er méér middelen vrijgemaakt voor het gezondheids- en preventiewerk waar bepaalde verenigingen in die sector actief mee bezig zijn (waarvan Espace-P de drijvende kracht vormt), maar de ondersteuning van het sociale werk naar die doelgroep toe kreeg daarentegen veel minder aandacht. Wij komen daar kort op terug in Hoofdstuk 5 van dit verslag over het beleid ten gunste van de slachtoffers en stippen dit ook aan in dit hoofdstuk in het stuk over Gent.

6.1.3 Andere gerechtelijke arrondissementen in het Waals Gewest

Wij geven hierna, beknopt, enige informatie omtrent de situatie van de mensenhandel in de gerechtelijke arrondissementen Namen en Aarlen. De keuze van die twee gerechtelijke arrondissementen resulteert uit contacten die met het Centrum voor gelijkheid van kansen werden aangeknoopt ingevolge het verschijnen van ons vorige jaarverslag en was eveneens het gevolg van ontmoetingen tussen bepaalde partners die op het terrein van die twee arrondissementen werken, in het kader van de opvang van slachtoffers van de mensenhandel, en de vzw Sürya.

6.1.3.1 Namen

Wij hebben de BOB van Namen ontmoet, die in het bijzonder in dit arrondissement de diverse risicosectoren inzake de mensenhandel controleert. Wij hadden ook contacten met de cel "Mensenhandel" van de Sociale Inspectie, die net als in de andere regio's begin 1997 werd opgericht en die reeds verschillende controle-operaties heeft uitgevoerd in de sector van de prostitutie.

A) Overzicht van de risicosectoren inzake mensenhandel

De prostitutie

Over het gehele gerechtelijke arrondissement telt men een dertigtal bars. Deze bevinden zich voornamelijk op de belangrijkste autowegen die vanuit Namen naar Brussel, Andenne en Gembloux/Charleroi leiden.

Voor wat betreft de personen die in deze bars werkzaam zijn, hebben onze gesprekspartners ons meegedeeld dat er in de meeste 'huizen' een belangrijk aantal vrouwen van Noord-Afrikaanse oorsprong te vinden was. De BOB zou een twintigtal jonge vrouwen van Marokkaanse herkomst hebben geteld (nagenoeg de meerderheid van de personen die in Namen in deze sector actief zijn).

Het zou gaan om meerderjarige, maar eerder jonge vrouwen, die rechtmatig in België verblijven (tweede of derde generatie) en die blijkbaar zouden "afgehaakt" hebben van hun familie, hun schoolmilieu of hun maatschappelijke omgeving.

De Sociale Inspectie deelde ons mee dat zij tijdens de controles die sinds februari worden gedaan, in een bar op de baan naar Andenne, Nigeriaanse vrouwen vonden die in het bezit waren van - twijfelachtige - Britse identiteitspapieren. In een andere bar op diezelfde baan (waarnaar een onderzoek geopend was) stelden zij vast dat het overgrote deel van de personen die daar waren tewerkgesteld, van Afrikaanse origine waren en in het bezit van Franse identiteitspapieren (uit het zuiden van Frankrijk). Ze werkten onder het statuut van "schijn" zelfstandigen. Uiteindelijk vertelden ze ook dat ze in nog een andere bar twee Zaïrese vrouwen hadden gevonden die in het bezit waren van een uitwijzingsbevel. Deze vrouwen hielden zich in de badkamer verborgen.

Zowel de BOB als de Sociale Inspectie merkten op dat de huizen waarin deze bars gevestigd zijn, veelal in handen waren van dezelfde eigenaars, maar wij beschikken niet over precieze inlichtingen terzake en weten ook niet of er een specifiek onderzoek aan de gang is.

Er zijn slechts twee bars in het Centrum van Namen en men wordt er niet geconfronteerd met straatprostitutie. De privéprostitutie daarentegen kent in Namen, net zoals trouwens in heel wat andere steden een aanzienlijke opgang. Toen wij de BOB van Namen ontmoetten, had die een twaalfstal privéhuizen geteld, waarin enkel Belgische vrouwen werkten van zo'n 25 jaar oud. Bovendien heeft de Sociale Inspectie ook opgemerkt dat het aantal advertenties voor massagesalons in stijgende lijn gaat, maar zij heeft nog niet de tijd gehad om die plaatsen te controleren. In Namen is er geen prostitutie op de openbare weg vastgesteld.

Andere risicosectoren: de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting

De cel "Mensenhandel" van de Sociale Inspectie heeft zijn controles tot op heden enkel op de prostitutiesector gericht. Voor wat betreft de andere risicosectoren, onderstreept zij het belang van een controle in vooral de Aziatische horecasector, waar er inbreuken zouden kunnen gepleegd worden op het gebied van de mensenhandel. Nog steeds volgens de Sociale Inspectie zouden de risicohuizen in deze sector vooral buiten de stad gevestigd zijn, waar volgens hen de controles niet zo makkelijk georganiseerd kunnen worden en de sociale controle in het algemeen minder groot is.

Betreffende de andere sectoren vermeldde de BOB van Namen het probleem van de georganiseerde schijnhuwelijken (probleem dat ook werd aangeklaagd in andere arrondissementen), waarin Turken en ex-Joegoslaven bijzonder actief zouden zijn. Met uitzondering van de Italiaanse koppelbazen die actief zijn in de bouwsector en die waarschijnlijk in verband kunnen worden gebracht met diegenen die in Henegouwen (Charleroi en La Louvière) werkzaam zijn, en behalve de uitbuiting van Pakistaanse en Bengaalse kandidaat-asielzoekers (zoals onder meer ook in Luik) in de landbouwsector (aardbeienpluk in Wépion) meent de BOB dat de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting in het arrondissement eerder miniem is. De BOB benadrukt echter dat het noodzakelijk is om die controles ook in de toekomst aan te houden.

B) Organisatie van de controles

De sectie "Mensenhandel" van de BOB te Namen beschikt over twee personen die gelast zijn met alle controles in het gerechtelijke arrondissement. In de cel "Mensenhandel" van de Sociale Inspectie zijn er ook drie controleurs actief.

De andere politiediensten hebben wij niet ontmoet, maar volgens onze informatie zouden de gemeentelijke politiediensten, die naar eigen goedvinden controles uitvoeren, niet, of althans niet structureel of systematisch betrokken zijn bij de controles op de "Mensenhandel".

Bepaalde door de BOB geplande controle-operaties gebeuren in samenwerking met de douane- en accijnzdiensten, de sociale zekerheid en de economische inspectie. Andere enquêtes tenslotte worden opgestart op basis van gekregen informatie of op aanvraag van het parket.

C) Parket en Auditoraat

Wij hebben niet de kans gehad om ons met het Parket of het Auditoraat te onderhouden om het aspect vervolgingen te bespreken of de speciale moeilijkheden die zij terzake ondervinden.

De BOB deelt ons echter mee dat heel wat processen-verbaal over uitbuiting in de prostitutie en zedenfeiten zonder gevolg geklasseerd worden. De Sociale Inspectie van haar kant wijst op het gebrek aan eenvormigheid van de vervolgingen. Op dit ogenblik menen zij dat er niet enkel een gebrek aan coherentie bestaat, maar ook een zekere willekeur, waardoor er een te grote verantwoordelijkheid gegeven wordt aan de controleurs die op het terrein werken en die zich moeten uitspreken over het feit of er al dan niet sprake is van «ernstig» souteneurschap.

Andere problemen die door de Sociale Inspectie worden naar voor gebracht, hebben vooral te maken met de hindernissen die zij ondervinden, nadat overtredingen van de sociale wetgeving werden vastgesteld, in zowel de strafrechtelijke als administratieve procedures. Deze moeilijkheden waarvan alle sociale inspectiediensten die op heel wat dossiers werken, gewag maken, worden uitdrukkelijk geformuleerd in hoofdstuk 2, punt 2.1, waarnaar wij u dan ook verwijzen.

De zaak "Dellis": een dossier dat reeds anderhalf jaar op een uitspraak wacht.

De zaak "Dellis" betreft een onderzoek dat in 1993 werd geopend rond de activiteiten van een huwelijksbureau dat een zekere Mijnheer Dellis, woonachtig te Sombreffe, in 1983 oprichtte. Zoals uit het door de BOB gevoerde onderzoek blijkt, zou dhr. D. (hierbij geholpen door zijn twee zonen) via dit huwelijksbureau tussen 1983 en 1993 méér dan 600 vrouwen uit de Réunion-eilanden, Mauritius en Madagaskar hebben laten overkomen om hen hier in contact te brengen met in België verblijvende huwelijkskandidaten. Het onderzoek bevat, buiten de elementen die wijzen op het uiterst lucratieve karakter van deze onderneming, meerdere getuigenissen van jonge vrouwen die niet enkel gedupeerd en bedrogen werden, maar ook het slachtoffer werden van moreel, fysiek en verbaal geweld. Het onderzoek dat door de BOB van Namen werd gevoerd werd in oktober 1995 afgesloten, terwijl het requisitoir van het parket rond juli 1996 werd beëindigd. Sedertdien is de zaak nog steeds niet op de rol ingeschreven.

D) Besluiten/vaststellingen en bijzondere dossiers

Hoewel we de toestand inzake de mensenhandel in het gerechtelijke arrondissement Namen slechts gedeeltelijk hebben kunnen analyseren, menen wij na dit eerste overzicht toch bepaalde beschouwingen te mogen formuleren.

- Het gebrek aan personeelsbestand in de cel «Mensenhandel» van de BOB te Namen maakt een controle van alle risicosectoren in het gehele gerechtelijk arrondissement onmogelijk. De cel heeft teveel werk. Deze vaststelling wordt bovendien bevestigd door de cel «Mensenhandel» van de Sociale Inspectie die omwille van die toestand de hulp heeft ingeroepen van Rijkswachtbrigades bij de controle-operaties. Het systematisch betrekken van de gemeentepolitie zou dit probleem gedeeltelijk kunnen oplossen.
- Doorheen de controles die door de Sociale Inspectie in de prostitutiesector werden uitgevoerd, hebben wij de informatie die reeds door de BOB was verzameld wat kunnen verfijnen en konden wij een ietwat preciezer beeld schetsen van de toestand in de prostitutiesector in het gerechtelijke arrondissement van Namen. Heel wat elementen vragen om een verder onderzoek.
- Er moet een grondige enquête gebeuren naar de identiteit en het exacte parcours van de personen van buitenlandse herkomst die in de gecontroleerde bars werkzaam zijn, in het bijzonder dan op de weg naar Andenne (zie hierboven) en dat om er zeker van te zijn dat het niet gaat om netwerken van mensenhandel.

De Sociale Inspectie benadrukt dit probleem in haar verslag: «Het feit dat er een beroep wordt gedaan op Franse vrouwen, vaak van Maghrebijnse of Afrikaanse herkomst, die als schijnzelfstandigen werken, wiens woonplaats in België niet gekend of fictief is, staat elke vorm van regularisering in de weg» (sic).

- De aanwezigheid in die sector van een aantal jonge meisjes van Marokkaanse herkomst vergt een grondige analyse van de situatie, zowel op gerechtelijk als op sociaal vlak.
- Het Parket zal zijn beleid moeten preciseren inzake het vervolgen van overtredingen en inzake zedenfeiten in het algemeen.
- Op financieel gebied zal er een analyse moeten gebeuren met betrekking tot de eigenaars van de etablissementen om na te gaan of er geen «concentraties» kunnen worden opgespoord.
- De zaak Dellis zou zo snel mogelijk voor de correctionele rechtbank moeten komen. Zoals de zaken nu staan blijft niet enkel de auteur van dergelijke praktijken van mensenhandel ongestraft (zou er verjaring kunnen zijn ?), maar talrijke slachtoffers lopen het risico nooit gerechtigheid te krijgen.

6.1.3.2 *Het gerechtelijke arrondissement Aarlen en Luxemburg : internationale draaischijf voor de prostitutienetwerken en de vrouwenhandel ?*

Wij wensten meer te weten te komen over de toestand in de prostitutiesector in het gerechtelijk arrondissement Aarlen, omwille van de nabijheid van de grens met het Groothertogdom Luxemburg en ingevolge Belgische informatie over het probleem van Luxemburgse netwerken van vrouwenhandel en prostitutie die actief zouden zijn in onze grote steden (zie onder meer het verslag van de C.B.O. dat werd opgesteld voor de speciale Commissie «Mensenhandel» van het Parlement).

Wij hebben dit verslag in twee delen opgesplitst om eerst en vooral een kort overzicht te geven van de situatie in de mensenhandel en in het bijzonder van de prostitutiesector in het gerechtelijke arrondissement Aarlen. Nadien willen wij dieper ingaan op het probleem van de Luxemburgse netwerken, en dit zowel voor wat betreft het «Belgische» als het «Luxemburgse» luik ervan.

Tenslotte - en niettegenstaande het feit dat wij dit punt hier niet uitdiepen - willen wij opmerken dat voor wat betreft de mensenhandel met het oog op economische exploitatie, de horeca-sector - en in het bijzonder de Chinese restaurants - in deze regio een gevoeliger sector blijkt te zijn.

1. *Gerechtelijk arrondissement Aarlen*

A) Toestand in de prostitutiesector

De politiediensten van de BOB hebben in totaal 28 huizen geteld die voornamelijk gelegen zijn langs de baan van Longwy en de baan naar Luxemburg. Gemiddeld zijn er in elk etablissement twee personen tewerkgesteld. Hier ook kent de privéprostitutie een toename, maar die is dan vooral in de handen van Belgische vrouwen.

B) Organisatie van de controles en enkele vaststellingen

Wegens gebrek aan personeel controleert de gerechtelijke politie van Aarlen de bars enkel nog op basis van apostilles van het parket. De geregelde controles worden uitgevoerd door de cel «Mensenhandel» van de BOB van Aarlen. De term «cel» is echter een groot woord, want in de praktijk gebeuren de controles door één enkele persoon, die dan punctueel een beroep doet op twee van zijn collega's, die eveneens lid zijn van de cel.

De BOB werkt nauw samen met de provinciale cel «Mensenhandel» van de Sociale Inspectie, die begin 1997 werd opgericht. Met de hulp van de BOB heeft de Sociale Inspectie reeds drie controle-acties gevoerd. Deze hadden betrekking op 5 werkgevers en 22 werknemers, voor wie nu al meerdere regularisaties aan de gang zijn. In de sector van de horeca hadden de controles betrekking op 2 werkgevers en 5 werknemers.

In september 1997 heeft de Procureur des Konings om een geactualiseerd verslag verzocht over de toestand in de prostitutiesector in zijn arrondissement. Deze vraag kaderde in een pro-actief onderzoek (dat de naam «Safolux» kreeg) op initiatief van het C.B.O. Wij zullen daar in een volgend punt op terugkomen, gezien deze aanvraag één van de luiken vormt - het Belgische luik - (zie infra, punt 2.B) van de enquête naar de «Luxemburgse netwerken».

Zo werden einde september 1997, tijdens een controle die werd gedaan door de BOB van Aarlen en de Sociale Inspectie, feiten van souteneurschap en vrouwenhandel vastgesteld in een etablissement dat zich op nauwelijks enkele tientallen meters van de Luxemburgse grens bevindt. Er werden drie jonge vrouwen gevonden van Oost-Europese origine. Ze waren alle drie in het bezit van een Luxemburgse verblijfsvergunning. Ze werden in contact gebracht met de vzw Sürya, maar weigerden de aangeboden begeleiding en kregen dan ook een uitwijzingsbevel. Dankzij deze enquête werden er aanwijzingen gevonden dat er meer dan tien andere buitenlandse meisjes in die bar hebben gewerkt.

De eigenaar van de bar wordt op heden beticht van mensenhandel (onder andere) en is zelf in Luxemburg gedomicilieerd. Op dit ogenblik wordt het dossier gerechtelijk onderzocht.

2. *Luxemburg: internationale draaischijf voor de prostitutienetwerken en de vrouwenhandel ?*

A) Inleiding

Laten wij vooraf misschien duidelijk stellen wat wij met «Luxemburgse netwerken» bedoelen: netwerken waarvan een gedeelte of de leiding van de organisatie zich in Luxemburg bevindt en aldaar werkzaam is. Het gaat dus niet noodzakelijk om netwerken die georganiseerd zijn door personen met de Luxemburgse nationaliteit.

Voor een goed begrip van de zaak van de Luxemburgse netwerken inzake vrouwenhandel lijkt het ons opportuun om het probleem zowel op het niveau van het «Belgische luik» als van het «Luxemburgse luik» te benaderen.

Met betrekking tot het «Belgische luik» willen wij een stand van zaken geven over de aard en de omvang van het bestaan en de activiteiten – in België – van deze «Luxemburgse netwerken». In het «Luxemburgse luik» wensen wij enerzijds wat informatie te geven over de prostitutiesector en de toestand zoals die op het terrein in Luxemburg gekend is, en anderzijds informeren over hoe die situatie aangevoeld wordt door zowel de politieke als de gerechtelijke overheid in Luxemburg. Dit luik heeft dus ook betrekking op de eventuele aanwezigheid van «Belgische» netwerken van vrouwenhandel die in Luxemburg actief zijn. Om dit «Luxemburgse luik» te schragen, hebben wij dus ook contacten of gesprekken gehad met vertegenwoordigers van de Luxemburgse politieke, politionele en gerechtelijke instanties, evenals met andere sociale actoren op het terrein.

B) Het «Belgische luik» van de Luxemburgse netwerken

B.1. Inleiding

Om het probleem dat in het Belgische luik van de Luxemburgse netwerken van vrouwenhandel gesteld wordt aan te brengen en te preciseren, willen wij het uittreksel van het verslag van de speciale Kamercommissie 'Mensenhandel' dat op 12 februari laatstleden in het Parlement werd gestemd, in extenso hernemen. Het is een uittreksel uit het hoofdstuk «Belangrijkste netwerken van vrouwenhandel» van het verslag dat door de cel «Mensenhandel» van het C.B.O. werd voorgelegd en dat op 23 april 1997 door de Commissie werd besproken.

Het Luxemburgse netwerk (landen van Oost-Europa, Latijns-Amerikaanse landen) (voornamelijk in de streek rond Luik) :

Het gaat om buitenlandse vrouwen die in Luxemburg makkelijk een wettelijke tijdelijke verblijfsvergunning krijgen als cabaret-artiesten (maximum drie maanden). Na afloop van die periode belanden zij als clandestiene immigranten in de Belgische prostitutiewereld. De soepele houding van de Luxemburgse overheid staat in schril contrast met het in België gevoerde beleid. Het zijn bovendien nog voornamelijk onze diplomatieke vertegenwoordigers die gelast worden met het afleveren van dergelijke verblijfsvergunningen, in naam van bovenvermelde overheden.

Het aantal tijdelijke verblijfsvergunningen dat aan buitenlandse meisjes voor de Luxemburgse cabaretten wordt verstrekt, is abnormaal hoog (aanvankelijk +/- 250 per maand, nu 150). Enkele meisjes keren na verloop van hun contract naar hun land van herkomst terug, maar anderen worden later opgemerkt in België, Duitsland en Zwitserland. Het aantal cabaretten, nachtclubs en bars op Luxemburgs grondgebied kan de aanwerving van een dergelijk hoog aantal personen nooit rechtvaardigen. Dit alles laat geloven dat er echte prostitutienetwerken bestaan waarvoor Luxemburg een internationale draaischijf is geworden. Dit blijkt ook uit de juridische belemmeringen die worden gecreëerd door de advocaten van de impressario's en de cabareteigenaars.

Wat het aspect 'netwerk' betreft, verklaren de Luxemburgse overheden dat de cabaret-artiesten geheel legaal werken en conform de reglementaire bepalingen van de aanwervingscontracten. Het grote aantal is conform met de quota's die werden overeengekomen tussen het ministerie van Justitie en de advocaten van de impressario's en van de cabareteigenaars. Het is daarom juridisch onmogelijk om de visa te weigeren. Elke beperking inzake het afleveren van visa zou, in het kader van de overeengekomen quota's, tot gerechtelijke procedures kunnen leiden tegen de Luxemburgse staat. Dergelijke beperkingen kunnen enkel worden opgelegd via een beslissing van de regering.

Inmiddels heeft België (van het laagste tot het hoogste niveau van de administratieve hiërarchie en zelfs op het niveau van de ministers en van het Koninklijk Paleis) reeds meermaals de Luxemburgse overheid aangesproken om aan die toestand te verhelpen. Ondanks deze tussenkomsten werd er in de oplossing van dit probleem nauwelijks enige vooruitgang geboekt.

B.2 Belangrijkste aangehaalde problemen

Eén van de belangrijkste problemen die het C.B.O. aanhaalt is de aanwezigheid, in België, van netwerken van vrouwenhandel die ageren vanuit Luxemburg en die buitenlandse vrouwen in België in de prostitutie introduceren. Eén van de verantwoordelijkheden waar het C.B.O. op wijst is die van de Luxemburgse autoriteiten in hun beleid inzake het afleveren van verblijfsvergunningen voor cabaret-artiesten.

Het is namelijk langs die weg dat de netwerken in Luxemburg de aanbreng van buitenlandse vrouwen organiseren, die dan in de prostitutiesector terecht komen (België heeft bovendien hetzelfde misbruik van het systeem van vergunningen voor cabaret-artiesten door netwerken van vrouwenhandel gekend, tot het systeem in maart 1993 hervormd werd). In het «Luxemburgse luik» zullen wij de benadering van het in Luxemburg terzake gevoerde beleid verder preciseren.

Tenslotte haalt het C.B.O. ook de kwestie aan van de -ongewilde - Belgische medewerking in het afleveren van visa voor cabaret-artiesten in Luxemburg. Deze «artiesten»-visa worden namelijk in hoofdzaak verstrekt door onze ambassades in het buitenland en dit in het kader van de Benelux-verdragen.

B.3 Vaststellingen op het terrein

Zijn er in België Luxemburgse netwerken van prostitutie en vrouwenhandel aanwezig ?

Buiten de contacten die Sürya in 1997 had met de BOB van Aarlen ingevolge de ontdekking van drie jonge vrouwen van Oost-Europese herkomst die in het bezit waren van een Luxemburgse verblijfsvergunning (zie supra), heeft het Centrum voor gelijkheid van kansen geen weet van andere slachtoffers van de vrouwenhandel die na een kort verblijf in Luxemburg in het Belgische prostitutiemilieu zouden zijn terechtgekomen.

Indien er toch dergelijke gevallen zouden geweest zijn, werden die niet gemeld aan de gespecialiseerde onthaalcentra voor slachtoffers van mensenhandel, centra die bevoegd zijn voor hun eventuele begeleiding. Het Luxemburgse ministerie van Justitie deelt dan weer mee dat er geen enkel slachtoffer, dat in België werd ontdekt en voor wie er aanwijzingen zouden zijn als zou zij via Luxemburg het land zijn binnengekomen, naar Luxemburg teruggestuurd werd.

Bij de BOB van Aarlen denkt men dat het probleem met de drie buitenlandse vrouwen die onlangs in een bar dichtbij de grens werden ontdekt, wellicht geen alleenstaand geval is. Maar er zijn op dit ogenblik geen aanwijzingen voor het bestaan van andere gelijkaardige situaties in hun arrondissement, wat ons ook werd bevestigd door de Procureur des Konings van Aarlen. De beperkingen op het verstrekken van verblijfsvergunningen voor cabaret-artiesten, die Luxemburg in augustus 1997 invoerde, zouden reeds een effect gesorteerd hebben (zie verder C.2).

Voor wat betreft de inplanting van Luxemburgse netwerken in andere Belgische steden, beschikt het Centrum - met uitzondering van een dossier over Luik en Charleroi - niet over precieze of concrete informatie op basis waarvan het de omvang van het aangeklaagde verschijnsel verder zou kunnen preciseren. Het «Luik/Charleroi»-dossier gaat over de - nu stopgezette - activiteiten van een Belgische impressario die in Luxemburg gevestigd was en die meisjes «leverde» aan de 'Georges V' te Luik en 'de New Parisiana' te Charleroi (zie 6.1.1.1.5.A).

De pro-actieve enquête die het C.B.O. in september 1997 opstartte, bevatte eveneens een analyse van de in België gevestigde netwerken van prostitutie en vrouwenhandel, die dan naar Luxemburg uitwijken. De Luxemburgse politionele en gerechtelijke diensten zouden namelijk aan de Belgische overheid de aanwezigheid hebben gemeld van buitenlandse vrouwen - afkomstig uit België - die zich in de stad Luxemburg prostitueerden en anderzijds ook van Belgische pooiers. Er werd een reeks onderzoeken gevoerd, die nog steeds lopen, om dit omgekeerde verschijnsel van de hypothese te analyseren.

Hypothese over (poging tot) inplanting van Belgische netwerken of souteneurs op de markt van de prostitutie in Luxemburg (een meer lucratieve zaak, naar men zegt).

Luxemburg werd en wordt nog steeds geconfronteerd met vrouwen van meestal buitenlandse herkomst, die elke avond met de laatste trein vanuit België aankomen om zich in Luxemburg-Stad te prostitueren. De BOB van Aarlen en de Luxemburgse politie hebben nauw samengewerkt bij talrijke controle-operaties en onderzoeken in de grensstreek en in België. De enquêtes hadden zowel betrekking op de identificatie van de herkomst van deze vrouwen als op hun activiteiten in Luxemburg zelf. De meeste vrouwen werden als Afrikaansen geïdentificeerd. De vrouwen die uit Brussel kwamen waren meestal van Zairese herkomst en waren veelal getrouwd met een Belg; uit Antwerpen kwamen dan vooral Nigeriaanse en Ghanese vrouwen.

Bovendien werden in december 1996 drie souteneurs uit Seraing in Luxemburg gearresteerd terwijl zij Belgische en buitenlandse prostituees vervoerden. Ze werden in Luxemburg veroordeeld tot gevangenisstraffen van twee tot achttien maanden. Deze aanhouding volgde op een onderzoek van ettelijke maanden door de Luxemburgse politionele en gerechtelijke overheid die, in nauwe samenwerking met de BOB van Seraing probeerden om het parcours in het netwerk te vinden en het 'kopstuk' ervan te identificeren. Deze persoon bleef echter buiten schot.

De gerechtelijke overheid in Luik heeft ons dan weer meegedeeld dat er een enquête aan de gang is naar souteneurs uit Seraing die pogingen deden om zich in de Luxemburgse prostitutemarkt in te planten.

Inzake de rest van het 'Luikse' aandeel in de Luxemburgse netwerken deelde het parket ons mee dat ze van de politiediensten geen aanwijzingen hadden gekregen, als zouden er zich in het gerechtelijke arrondissement Luik andere problemen hebben voorgedaan in verband met Luxemburg.

C) Het «Luxemburgse luik»

In het hierboven beschreven «Belgische luik» hebben wij reeds meerdere elementen aangehaald over de toestand op het terrein in Luxemburg en over het beleid dat aldaar wordt gevoerd. Wij willen deze informatie hier preciseren en aanvullen; en dat niet enkel om een objectieve analyse te verkrijgen, maar vooral om beter de middelen te kunnen aanduiden, die moeten worden ingezet in het ontwikkelen van een doeltreffende samenwerking tussen onze twee landen met het oog op de strijd tegen de netwerken van prostitutie en vrouwenhandel waarmee onze beide landen geconfronteerd worden.

C.1 Enkele cijfers over de prostitutiesector in de stad Luxemburg

De cijfers die wij hier geven zijn van officiële Luxemburgse bronnen en hebben betrekking op de toestand in 1996. Ze betreffen de «zichtbare» prostitutie, d.w.z. die op de openbare weg en in de cabarets. Belangrijk te noteren is ook dat de Luxemburgse overheid in verhouding tot het jaar 1995 een toename van bijna 40% heeft vastgesteld van het aantal personen dat actief is in deze zichtbare sector van de prostitutie. Dit is één van de redenen waarom de Luxemburgse regering in 1997 (zie verder C.2) een reeks maatregelen heeft genomen om deze onrustwekkende evolutie te beteugelen. Bovendien hebben de vaststellingen inzake de herkomst van de prostituees en de identiteit van bepaalde souteneurs de Luxemburgse overheid ertoe aangezet om contacten te leggen met andere landen, waaronder België, Duitsland en Zwitserland.

Op de openbare weg heeft de zedenbrigade van de Luxemburgse politie in 1996 wel 509 prostituees geteld. Enkel 17% van hen hadden de Luxemburgse nationaliteit en 33% waren afkomstig uit de E.U. (België, Nederland - maar van Ghanese herkomst, Frankrijk, Duitsland, Italië, Portugal). 30% waren van Afrikaanse origine (Zaire, van wie 7% Belgen van Zairese afkomst, Ghana), 10% kwamen uit Latijns-Amerika (Ecuador en de Dominicaanse Republiek) en 10% uit Oost-Europese landen (Rusland, Polen, Tsjechië).

In de 21 cabarets van het land (waarvan er zich slechts 2 of 3 buiten Luxemburg-Stad bevinden) werden er 1.073 'artiesten' of 'danseressen' geregistreerd. 11% van hen waren afkomstig uit de Europese Unie, 60% uit de landen van Oost-Europa (Rusland voor 27%, Hongarije, Oekraïne, Tsjechië en Slowakije, Estland, Polen, Roemenië, Bulgarije, Wit-Rusland en Litouwen), 16% uit Centraal- en Latijns-Amerika (Dominicaanse Republiek, Brazilië), 10% uit Afrika (Marokko en 'andere') en tenslotte 3% uit Azië.

C.2 De verblijfsvergunningen voor artiesten

De voornaamste wettelijke manier waarop buitenlandse vrouwen worden geworven om in bars en cabarets in Luxemburg te werken is via verblijfsvergunningen die worden toegekend in het kader van een «artiesten»-contract. De Luxemburgse regering heeft een maximum quota bepaald voor het aantal artiesten-contracten dat maandelijks voor alle etablissementen kan worden gegeven. Zelfs indien dit aantal per maand wordt bepaald, moet er toch worden opgemerkt dat de «artiesten» tussen de 3 en de 6 maanden in het land blijven. Als gevolg daarvan is het aantal contracten per maand niet gelijk aan het aantal personen dat in die sector werkzaam is.

Ingevolge de aanzienlijke toename van het aantal prostituees en als respons op de steeds heviger reacties van de bewoners van de betrokken wijken heeft de Luxemburgse overheid in augustus 1997 een hele reeks maatregelen genomen. De quota voor het aantal toegekende vergunningen werd van 250 contracten - per maand en voor alle etablissementen - op 130 teruggebracht. Daarenboven werden er in het systeem nog andere wijzigingen ingevoerd, zo ondermeer de verplichting voor de artiesten om na het verloop van hun contract het land per vliegtuig te verlaten. Op die wijze kan hun vertrek nog worden gecontroleerd, wat in het kader van Schengen niet langer mogelijk is aan de binnengrenzen. Indien de artiest deze voorwaarde niet naleeft, verliest zij definitief het recht om een ander contract aan te vragen. Deze hervorming beoogt voornamelijk het misbruik van Luxemburgse documenten om wettelijk toegang te verkrijgen tot een ander Schengen-grondgebied.

De Luxemburgse cabaret-uitbaters hebben gepoogd om zich tegen deze vermindering van het maximum aantal toegestane contracten te verzetten en hebben zich tot het Administratief Hof gewend om de «wettelijkheid» van deze maatregel van het Ministerie van Justitie te betwisten. Het Administratief Hof van Luxemburg heeft de klacht niet ontvankelijk verklaard om procedurerechten.

Zonder verder in te gaan op de andere aspecten van de hervorming van de reglementering willen wij hierbij opmerken dat vele ervan vergelijkbaar zijn met de maatregelen die in maart 1993 in België werden genomen in het kader van de hervorming van het systeem van werkvergunningen voor «cabaret-artisten», op initiatief van het Centrum.

Tenslotte kon het Luxemburgse Ministerie van Justitie ons meedelen dat er op dit ogenblik een hervorming van het Strafwetboek wordt bestudeerd met als doel, de bestrijdingsmogelijkheden tegen netwerken van prostitutie en vrouwenhandel uit te breiden.

Het tot stand brengen van communicatie 'op het hoogste niveau' tussen onze twee landen.

In zijn verslag meldt de Minister van Binnenlandse Zaken (zie hoofdstuk 2.1.1) dat ingevolge de beperkingen die de Luxemburgse overheid heeft ingevoerd, het probleem van de netwerken in Luxemburg op dit ogenblik opgelost lijkt, maar dat de zaak verder gevolgd moet worden.

Uit de contacten die wij hadden blijkt echter dat er tussen onze twee landen een klimaat van spanning heerst en dat vooral tussen de verschillende hiërarchische instanties. Deze spanningen beletten dat er een klimaat van reële samenwerking wordt gecreëerd, waardoor enerzijds de toestand volledig zou kunnen worden opgehelderd en anderzijds bepaalde enquêtes over de netwerken van prostitutie en vrouwenhandel tot een goed einde kunnen worden gebracht.

Aan weerszijden van de grens werken bekwame en gemotiveerde mensen van het terrein (zowel op gerechtelijk, politieel als politiek vlak) op doeltreffende wijze samen. Velen van hen hebben ons gewezen op de hindernissen die zij bij hun werk ondervinden omwille van spanningen binnen de hiërarchie. Dit heeft natuurlijk ook zijn gevolg op het toepassen van het humanitaire luik van het beleid in de bestrijding van de mensenhandel en dus ook op de mogelijkheden tot hulp die aan de slachtoffers van dergelijke netwerken geboden kunnen worden.

Wij willen de problemen zeker niet onderschatten en zijn ons ten volle bewust van de complexiteit van dit fenomeen dat tot de wereld van de georganiseerde misdaad behoort. Wij menen echter dat omwille van het internationale karakter van de mensenhandel, omwille van de nabijheid van onze twee landen, van de akkoorden die ons binden en de aanwijzingen die wij zowel in het Belgische als in het Luxemburgse luik van de enquête hebben gevonden, er initiatieven moeten worden genomen om de dialoog te herstellen waar die verkeerd liep en om de reeds bestaande samenwerking te steunen en te verstevigen.

De toestand in België moet worden opgehelderd, zowel in het Belgische als in het Luxemburgse luik van het probleem. België zou bovendien heel wat van zijn ervaring met Luxemburg kunnen delen en dat zowel op het vlak van zijn bestrijdingspolitiek tegen de mensenhandel als op het vlak van zijn slachtofferbeleid.

Voor wat betreft het humanitaire luik van de bestrijdingspolitiek tegen de mensenhandel, wenst de Luxemburgse Minister voor Vrouwenzaken samen te werken met het Centrum voor gelijkheid van kansen.

Het Centrum voor gelijkheid van kansen wenst zich voor dit project in te zetten en zal hierbij nauw samenwerken met de gespecialiseerde onthaalcentra die in België werden opgericht.

Het Centrum wil eveneens een actieve rol spelen in de ontwikkeling van een gecoördineerd beleid in de strijd tegen de mensenhandel binnen de Benelux.

6.2 Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In het voorbije jaar kon het Centrum slechts in beperkte mate de bestrijding van de mensenhandel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opvolgen. Wij hopen uitdrukkelijk op meer mogelijkheden om een betere opvolging en ondersteuning waar te maken.

Brussel, de hoofdstad van het land en van de Europese Unie, trekt in het spoor van velerlei internationale organisaties een aantal minder bonafide activiteiten aan, waaronder mensenhandel.

Bovendien wordt de hoofdstad geconfronteerd met een aantal specifieke problemen doordat het al dan niet regelmatig overschrijden van de grenzen van de Schengen-zone (Zaventem en de S.S.T.), aanleiding geeft tot het openen en opvolgen van een aantal gerechtelijke dossiers in het gerechtelijk arrondissement Brussel. Ook het feit dat de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen in Brussel gevestigd zijn brengen extra-werk mee voor de gerechtelijke instanties en de politiediensten uit het Brusselse.

Wij verwijzen hierbij ondermeer naar de problematiek van het oneigenlijk gebruik van de asielprocedure waarop ingegaan wordt in hoofdstuk III en de problematiek van de minderjarigen en het huishoudpersoneel van personen met een diplomatieke status waarop ingegaan wordt in hoofdstuk IV.

Vanuit verschillende diensten wordt ons gemeld dat volgens hen de capaciteit van het gerecht en de politiediensten onvoldoende aangepast is aan deze specifieke realiteiten.

Een aantal contacten met politiediensten en het gerecht en onze zeer regelmatige contacten met Pag-asa laten ons wel toe de situatie in het Brussels Gewest zo goed als mogelijk op te volgen en enkele resultaten en knelpunten in de strijd tegen de mensenhandel toe te lichten.

6.2.1 Vrouwenhandel

In het derde hoofdstuk van dit jaarverslag zijn wij ingegaan op de problematiek van het te veel voorkomend oneigenlijk gebruik van de asielprocedure. In Brussel kent dit fenomeen ook een aanzienlijke omvang.

De vrouwenhandel in het Brusselse maakt ook dankbaar gebruik van dit "administratief hulpmiddel". Anders dan in Antwerpen wordt de exploitatie voornamelijk geconcretiseerd via de straatprostitutie.

Het is bijzonder moeilijk om dit fenomeen afdoend te bestrijden. Net daarom moet er kordaat opgetreden worden om een ongewenste uitbreiding van dit fenomeen te voorkomen.

Iedereen die enigzins met deze vorm van vrouwenhandel vertrouwd is weet hoe het functioneert maar wordt geconfronteerd met het probleem dat deze vorm van exploitatie ontsnapt aan elk normaal sociaalrechtelijk kader dat een houvast zou kunnen bieden voor het optreden van de overheid.

Dit impliceert misschien dat deze verschijningsvorm van prostitutie bijgevolg best systematisch kan bestreden worden. Het bestrijden van de vrouwenhandel is in deze verschijningsvorm ook bijzonder moeilijk omdat de speurders quasi volledig afhankelijk zijn van de verklaringen van de vrouwen zelf. In de Oost-Europese netwerken is het alles behalve vanzelfsprekend dat vrouwen (juiste) verklaringen afleggen aangezien de pooiers royaal gebruik maken van brutaal geweld en praktijken van represailles, ook tegenover de familie in het land van herkomst.

De exploitatie van de vrouwenhandel in het Brusselse, voornamelijk met jonge Oost-Europese vrouwen en in mindere mate met Afrikaanse vrouwen, wordt natuurlijk niet verzilverd op de openbare weg.

Het ronselen van klanten gebeurt hoofdzakelijk op het grondgebied van Schaarbeek. De prostitutie vindt voornamelijk plaats op het grondgebied van Brussel waar in de omgeving van de Handelsstraat enkele rendez-vous-hotelletjes gouden zaken doen.

Het Centrum stelt zich vragen bij het blijkbaar ongehinderd doorgaan van deze activiteiten, vergelijkbaar met sommige situaties in het Antwerpse, die een wezenlijk deel uitmaken van de exploitatie van de vrouwenhandel in het Brusselse.

Het ligt voor de hand dat het aanbod van kamers voor prostitutie een invloed heeft op de omvang van het fenomeen van ronselen van klanten op de openbare weg. En het is genoegzaam bekend dat dit fenomeen gepaard gaat met diverse vormen van, soms zware, criminaliteit.

Het (zwarte, wit te wassen) goud dat de rendez-vous-hotelletjes binnenrijven is hoofdzakelijk het resultaat van ongeoorloofde winstgevendende activiteiten van vrouwen die illegaal in het land verblijven of een tijdelijk legaal statuut bekomen door onder druk of op bevel van hun pooiers een asielaanvraag in te dienen. Een deel van het goud komt ook terecht bij de pooiers die de vrouwen exploiteren.

De vrouwen zelf, zeker de Oost-Europese, verdienen nagenoeg niets en leven meestal in erbarmelijke omstandigheden, waar de huiseigenaars toch nog een interessant graantje weten van mee te pikken.

Deze vrouwenhandel wordt ook geëxploiteerd in bars en discotheken.

De Aarschotstraat is daarbij een van de "interessante" buurten.

6.2.2 Het optreden van de politiediensten en het gerecht

De samenwerking tussen het parket en Pag-asa kende in de loop van 1997 een gunstige ontwikkeling. In het voorbije jaar werden heel wat gerechtelijke onderzoeken in Brussel opgestart. Er kwam een overleg tot stand tussen het parket en Pag-asa waarbij de evolutie van de concrete dossiers kon besproken worden en waarbij er in het bijzonder aandacht geschonken werd aan de problematiek van de niet-begeleide minderjarigen. Omtrent de problematiek van de opvang van de slachtoffers van mensensmokkel, waarbij de betrokkenen zich in vele gevallen geen slachtoffer voelen en zelfs hun poging om ter bestemming te komen willen verder zetten, stellen zich wel een aantal problemen. De problemen zijn vergelijkbaar met deze die in Gent geformuleerd worden en waarvoor het Centrum zich voorneemt om naar concrete oplossingen te zoeken.

Zoals blijkt uit het vijfde hoofdstuk over de slachtoffers van mensenhandel werden zowel door de gerechtelijke politie als de rijkswacht en de BOB (Brussel, Ouderghem, luchthaven Zaventem) slachtoffers van mensenhandel doorgestuurd naar Pag-asa. Een doorverwijzing van de politie van Laken leidde tot een concrete opvang en begeleiding van de terugkeer naar Bulgarije van, een psychologisch zwaar aangeslagen, jonge vrouw.

De BOB van Brussel en de gerechtelijke politie hebben onderzoek verricht in verschillende gerechtelijke dossiers van vrouwenhandel. Een onderzoek van de BOB van Brussel leidde tot zware veroordelingen voor de organisatoren van een belangrijk Nigeriaans netwerk. Ook het vorig jaar vermelde Bulgaars dossier werd voor de rechtbank gebracht en leidde tot effectieve veroordelingen.

Met de politie van Schaarbeek werd verder overleg georganiseerd met Pag-asa en de cel MEPROSCH van de politie te Gent met het oog op het optimaliseren van de acties omtrent de straatprostitutie en de controle in de bars en andere inrichtingen. Dit overleg zal verder opgevolgd en ondersteund worden.

Het Centrum is ervan overtuigd dat de voorstellen die geformuleerd worden, in het derde hoofdstuk, bij de analyse van de problematiek van het veel voorkomend oneigenlijk gebruik van de asielprocedure ook voor het Brusselse van groot belang is.

6.2.3 De sociaalrechtelijke benadering van de mensenhandel

6.2.3.1 *De sociale inspectie*

Wij hebben slechts contact gehad met de Franstalige cel mensenhandel van de sociale inspectie te Brussel die in 1997 opgericht werd. Van de effectieven is 75% nieuw in de materie. Dit verklaart gedeeltelijk, volgens de verantwoordelijke van de cel, dat er in het voorbije jaar geen initiatieven genomen werden.

De eerste optie van de cel mensenhandel was het inlopen van de aanzienlijke vertraging in de dossiers omtrent de uitbuiting en illegale tewerkstelling van vreemde werknemers. De sectoren die in het bijzonder getroffen worden door de mensenhandel zijn de horeca-sector, de confectie-sector en de bouwsector. De sociale inspectie meent dat zij niet, of onvoldoende, uitgerust zijn om het bestaan van netwerken te kunnen verifiëren.

Meestal komt de sociale inspectie in tweede instantie tussen in de behandeling van dossiers die hen gesignaleerd werden door, hoofdzakelijk, de rijkswacht en de regionale inspectie van het Brussels Gewest. Behalve Schaarbeek blijken weinig, of geen, gemeentelijke politiediensten aandacht op te brengen voor deze problematiek. De sociale inspectie wijst ook op de verantwoordelijkheid van bepaalde gemeentelijke administraties die slechts sporadisch gegevens doorspelen over het bestaan van clandestiene ateliers op hun grondgebied.

De belangrijkste kritiek van de sociale inspectie slaat echter op het gebrekkig functioneren van de arrondissementale inspectiecel. Er is volgens de sociale inspectie geen gemeenschappelijke strategie tussen de verschillende inspectiediensten op het niveau van het Gewest en er is blijkbaar weinig motivatie.

De inspectiedienst van het Brussels Gewest is, kennelijk, zeer actief in het bestrijden van de economische exploitatie van vreemdelingen die zich in een illegale of precaire situatie bevinden. Bij de acties die door deze inspectiedienst, in samenwerking met de rijkswacht, werden opgezet in deze economische risicosectoren voor mensenhandel, werd, op een uitzondering na, geen enkel slachtoffer aangemeld bij of doorverwezen naar de gespecialiseerde opvangcentra.

Het Centrum en Pag-asa hadden in het verleden reeds enkele contacten met deze inspectiedienst waarbij de problematiek en de opvangmogelijkheden voor slachtoffers van mensenhandel werden toegelicht.

Opmerkelijk is dan wel dat bij een eenmalige actie, in het kader van een onderzoek dat georganiseerd werd vanuit het auditoraat van Luik, in Brussel bij de ontmanteling van x ateliers, y slachtoffers werden doorverwezen én opgevangen door Sürya in Luik. Het is ons bijgevolg niet meteen duidelijk waarom bij de veelvuldige acties van de inspectiedienst van het Brussels Gewest zo goed als nooit een slachtoffer van mensenhandel gesignaleerd wordt aan Pag-asa.

6.2.3.2 *Het arbeidsauditoraat*

De versnippering en het gebrek aan coördinatie tussen de verschillende inspectiediensten die actief zijn in het Brussels Gewest worden ook gesignaleerd door het auditoraat. Het auditoraat wijst daarbij ook op de verspilling van energie - bovenop het probleem van onderbezetting - dat voortvloeit uit dit gebrek aan behoorlijk management.

Het gebrek aan effectieven stelt zich ook in het kader van omvangrijke en langdurige onderzoeken

waarbij, na de eerste vaststellingen, bijkomende opdrachten moeten uitgevoerd worden om het onderzoek uit te diepen.

Voor wat het vervolgingsbeleid betreft is het auditoraat van mening dat zij door een gebrek aan middelen wegzinken in de dossiers. Het gebrek aan concrete vervolgingen geeft een verkeerd signaal aan diegenen die de inbreuken plegen. Het auditoraat denkt dat Brussel een belangrijke localisatie is waar heel wat netwerken van mensenhandel actief zijn die tegelijk ook operationeel zijn in andere gerechtelijke arrondissementen.

Het auditoraat heeft ook een aantal vragen bij de geplande hervormingen in het domein van het sociaal strafrecht.

6.2.4 Besluit

Voor zover wij de situatie voldoende hebben kunnen onderzoeken en opvolgen, denken wij toch te mogen stellen dat er enkele positieve kenteringen zijn. Een bijzondere aandacht dient uit te gaan naar de problematiek van de vrouwenhandel die vrij omvangrijk is in Brussel. De aanpak dient zich prioritair te richten op de factoren die, specifiek voor het Brusselse, deze trafieken aantrekken.

In de huidige situatie gaan er immers veel middelen en energie naar het bestrijden van netwerken die vrij vlug vervangen worden door nieuwe netwerken. Dit belet de politiediensten en het gerecht te veel om te investeren in onderzoeken naar andere verschijningsvormen van mensenhandel.

In de sociaalrechtelijke aanpak is het noodzakelijk een doelmatig overleg uit te bouwen dat het mogelijk moet maken om met de beschikbare middelen meer resultaten te bereiken.

De aandacht voor de slachtoffers van mensenhandel in de sociaal-economische exploitatie moet dringend verbeterd worden.

6.3 Vlaams Gewest

6.3.1 Inleiding

In de loop van 1997 werden heel wat contacten gelegd met partners in verschillende gerechtelijke arrondissementen, meestal in samenwerking met het basisnetwerk van de Vlaamse Gemeenschap. Deze contacten lieten ons toe zicht te krijgen op de aanpak van de strijd tegen de mensenhandel, stimulerend en ondersteunend te werken en twee studiedagen voor te bereiden.

In West-Vlaanderen en Limburg werd een studiedag georganiseerd door het Centrum en het basisnetwerk van de Vlaamse Gemeenschap. Deze studiedagen waren bedoeld voor de belangrijkste actoren op het terrein. Het gerecht, de politiediensten, de sociale inspectie, de inspectie van de sociale wetten en de sociale sector met de opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel, de lokale steunpunten en vluchtelingen- en migrantenorganisaties.

Op de studiedagen waren telkens honderd geïnteresseerden aanwezig. Het is duidelijk dat met de voorbereiding, de dagen zelf en de opvolging ervan een duidelijke impuls werd gegeven aan de bestrijding van de mensenhandel.

Het is niet meteen de bedoeling een gedetailleerd overzicht te geven per gerechtelijk arrondissement van wat er gebeurt in het kader van de strijd tegen de mensenhandel. In het rapport van het departement Sociale Zaken, (tweede hoofdstuk) kan u hierover meer vernemen, in het bijzonder over de provincie West-Vlaanderen waar de cel mensenhandel van de sociale inspectie reeds het langst operationeel is.

Het is de bedoeling in een volgend rapport een meer uitgewerkt apart deel te weiden aan de verschillende aspecten van mensenhandel met (het oog op) exploitatie in meer traditionele economische sectoren.

6.3.2 Vrouwenhandel

Voor wat de vrouwenhandel betreft kunnen wij kort enkele vaststellingen geven.

In het Kortrijkse zijn er aanwijzingen dat er enkele Oost-Europese netwerken actief zijn. Het gaat hierbij om vrouwen van Hongaarse origine (soms met twijfelachtige Franse documenten) en Albanese vrouwen die soms beschikken over valse E.U.- documenten van Italië of Griekenland of vervalste Albanese documenten (om de eventuele minderjarigheid te verhullen).

Deze Oost-Europese netwerken blijken ook actief te zijn aan de kust. In Oostende zou er op kleine schaal een exploitatie van prostitutie bestaan waarbij het oneigenlijk gebruik van de asielpcedure zou aangewend worden.

In Limburg zijn er netwerken actief met Oost-Europese en Zuid-Amerikaanse vrouwen.

De omgeving van Sint-Truiden en delen van Vlaams Brabant worden blijkbaar geconfronteerd met netwerken die vanuit Limburg, Luik en het Brusselse opereren.

Bij netwerken hoeft men zich zeker niet altijd een hiërarchisch of piramidaal georganiseerde structuur voor te stellen. Wij hebben de indruk dat het in vele gevallen gaat om kleine organisaties die mekaar kennen en onderling "zaken" verrichten. Voor zover deze indruk overeenstemt met de werkelijkheid kan daaruit besloten worden dat er voor het operationele in de aanpak van de bestrijding van de mensenhandel voldoende aandacht moet gegeven worden aan de activiteiten van kleine organisaties, waarbij de rol van de systematische controles niet mag onderschat worden. De zoektocht naar structurele verbanden mag niet onderschat worden waarbij de aanleg van degelijke informatiebestanden per gerechtelijk arrondissement, met uitwisselbare gegevens en een nationale centralisatie en analyse, meer veralgemeend (t.t.z. met de medewerking van alle arrondissementen) moet ontwikkeld worden.

6.3.3 Sociaal-economische exploitatie

Er zijn ook enkele domeinen die specifiek zijn voor bepaalde regio's.

De fruitsector voor Limburg en de lompennijverheid voor het Waasland.

Oostende neemt ook nog een bijzondere plaats in, als buitengrens, in het kader van trafieken van mensensmokkel. Hierbij zijn soms, al dan niet begeleide (of pseudo-begeleide) minderjarigen betrokken.

Onlangs had het Centrum ook een overleg met een aantal medewerkers van de inspectie van de sociale wetten. Het is de bedoeling dit overleg verder te zetten en enkele specifieke problemen verder aan te pakken. Een belangrijk probleem dat door hen werd aangehaald betreft het niet uitbetalen van het loon van, meestal illegale, werknemers. Het lukt wel in een aantal gevallen de tewerkstelling te bewijzen. Dit laat de overheid toe eventuele ontdoken sociale zekerheidsbijdragen te recupereren. Maar in een aantal gevallen is de vreemde werknemer uitgewezen...en is er niemand meer om het niet uitbetaalde loon te vorderen en het bij de betrokkene te laten terechtkomen.

Hiervoor zullen wij in het komende jaar een oplossing trachten te vinden.

In dat verband wensen wij ook aandacht te besteden aan de Conventie 143 van de Internationale Arbeidsorganisatie van 1975 aangaande de migratie in misbruikte omstandigheden en de gelijkheid van behandeling voor migrerende werknemers. Het "Steunpunt Mensen zonder papieren" heeft ons uitgenodigd om de toepassing van deze conventie te onderzoeken in het kader van de strijd tegen de mensenhandel.

Bij de bespreking met de inspectie van de sociale wetten kwam ook de systematische controle in risicosectoren ter sprake en daarbij in het bijzonder de problematiek van het centraliseren en uitwisselen van informatie in het kader van een optimaal functioneren van de arrondissementale inspectiecellen.

Om de werking van de arrondissementale inspectiecellen verder te optimaliseren is het wellicht, niettegenstaande het wisselend voorzitterschap, toch aangewezen een vast secretariaat te voorzien waar een geïnformatiseerd gegevensbestand kan aangelegd worden. In het kader van de hervormingen van het sociaal strafrecht wordt dit wellicht nog van groter belang.

Uit het overleg tussen het departement Justitie en Arbeid en Tewerkstelling (en Sociale Zaken) zou ook kunnen resulteren dat in de gerechtelijke arrondissementen bij de auditoraten zo een gegevensbank kan bijgehouden, en vooral geëxploiteerd worden.

Wij zijn in de huidige omstandigheden niet in de mogelijkheid om een volledig overzicht te geven van wat er in Vlaanderen gebeurt in het kader van de bestrijding van de mensenhandel. Wij gaan in op de situatie te Gent, en vooral te Antwerpen, waar in het bijzonder de vrouwenhandel zeer problematisch is. Andere delen van het jaarverslag hebben echter ook duidelijk betrekking op specifieke problemen die zich in Vlaanderen stellen. Wij verwijzen hierbij naar de beleidsprioriteiten die geformuleerd worden in hoofdstuk III en hoofdstuk IV (minderjarigen en sport).

Het ligt in onze bedoeling tot een vollediger en gelijkmatiger overzicht te komen in de volgende jaarverslagen. Dit moet mogelijk zijn indien daarvoor de nodige middelen vrijgemaakt worden en wij kunnen blijven rekenen op de excellente samenwerking met het basisnetwerk van steunpunten voor slachtoffers van mensenhandel van de Vlaamse Gemeenschap.

6.3.4 Antwerpen

6.3.4.1 Inleiding

In het tweede jaarverslag van het Centrum hebben wij gewezen op een aantal cruciale knelpunten in de problematiek van de mensenhandel in Antwerpen.

Het Centrum stelt vast dat er weinig veranderd is.

Zich bewust van de ernst van de problematiek en van de noodzaak een coherente aanpak te ontwikkelen, met de betrokkenheid van de lokale partners en de bevoegde federale departementen, heeft het Centrum op 2 juni 1997 op de vergadering van de Interdepartementale Coördinatiecel gepleit voor de oprichting van een permanente overlegstructuur op het niveau van het gerechtelijk arrondissement Antwerpen. Deze mogelijkheid is uitdrukkelijk voorzien in artikel 8 van het Koninklijk Besluit van 16 juni 1995 omtrent de coördinatie van het beleid ter bestrijding van de mensenhandel. Dit voorstel werd afgewezen. Het Centrum was bereid te investeren in deze overlegstructuur en is ervan overtuigd dat de federale overheid hier een duidelijke kans gemist heeft om vooruitgang te boeken in de aanpak van de mensenhandel in Antwerpen.

Een initiatief dat dan wel in die richting ging kende slechts een kortstondig bestaan.

Op initiatief van de Minister van Sociale Zaken werd in een vergadering op het kabinet de concrete start besproken van de cel mensenhandel van de sociale inspectie in de provincie Antwerpen. De cel ging van start in februari 1997 en wou een concrete bijdrage leveren aan de multi-disciplinaire aanpak zoals die aanbevolen werd door de Parlementaire Onderzoekscommissie mensenhandel. Het Centrum werkte mee aan dit overleg en kon enerzijds nuttige ervaringen inbrengen uit andere arrondissementen en anderzijds de brug vormen met bepaalde federale overheden. Het overleg groeide geleidelijk aan uit tot een ruim platform. Ook de bijzondere belastingsinspectie was hierbij betrokken.

In september werd het initiatief van de sociale inspectie plots in handen genomen door het parket en zonder het minste overleg werden het Centrum en de bijzondere belastingsinspectie niet meer uitgenodigd op de vergaderingen. Zodoende werd de multi-disciplinaire aanpak vernauwd en knipte Antwerpen zelf de verbinding met de federale overheid door. Het Centrum kan zich niet van de indruk ontdoen dat sommigen maar al te graag wijzen op het gebrek aan medewerking van de federale overheid maar zich anderzijds wensen af te sluiten voor overleg met andere bevoegde partners.

In deze context genieten de nieuwe initiatieven (cel mensenhandel van de sociale inspectie, in samenwerking met het auditoraat) en de volgehouden inzet van de politie van de stad Antwerpen en de rijkswacht onze volle waardering.

In diezelfde context, het gebrek aan efficiënte overlegstructuren, beperken wij ons in dit jaarverslag, voor wat Antwerpen betreft, dan ook tot enkele kernproblemen (prioriteiten).

Een eerste kernprobleem betreft de vrij massale aanwezigheid van asielzoekers en illegalen in de vitrineprostitutie in Antwerpen. Een tweede kernprobleem betreft de vaststelling dat de vitrineverhuurders die een belangrijke rol spelen in het aanzuigen van de mensenhandel en het aanbieden van een "organisatorisch kader" waarin de illegale exploitatie kan plaats vinden nagenoeg volledig buiten schot blijven.

Een derde kernprobleem, dat in feite voortvloeit uit de twee voorgaande, betreft de vaststelling dat bijna de volledige capaciteit van de middelen van de politie en het gerecht opgeslorpt wordt door één domein van de mensenhandel, t.t.z. de vrouwenhandel in de vitrineprostitutie.

Ter attentie van diegenen die het wat moeilijk hadden met onze positieve benadering van de initiatieven in Gent, niet alleen van de cel MEPROSCH maar van alle betrokken diensten, willen wij benadrukken dat dit vooral slaat op de wijze waarop men zich organiseert, middelen inzet en niet in het minst op de doorgedreven manier waarop men telkens voor nieuwe uitdagingen naar nieuwe oplossingen zoekt.

6.3.4.2 *De vitrines wenken*

In geen enkele grootstad in België kan de vrouwenhandel zo gemakkelijk draaien als in Antwerpen. Antwerpen is de plaats bij uitstek waar trafikanten in vrouwen, in (nauwe) samenwerking met de exploitanten van vitrines, hun zeer winstgevende activiteiten kunnen ontplooien. Om deze vaststelling goed te begrijpen verwijzen wij u hierbij ook naar het eerste deel van hoofdstuk 1, over het misbruik van de asielprocedure.

Het heeft weinig zin iedereen aan het dweilen te zetten als de kraan openstaat.

Om het misbruik van de asielprocedure te bestrijden kunnen er op federaal niveau maatregelen genomen worden. Wij hebben dit uitvoerig toegelicht in het eerste hoofdstuk. Het hangt echter niet alleen van het federale niveau af. Men kan niet naast de vaststelling heen dat de vrouwenhandel, waarbij handig gebruik gemaakt wordt van de asielprocedure om een tijdelijk legaal verblijf te regelen, zich nagenoeg uitsluitend in Antwerpen ontplooit. Men kan vaststellen dat zelfs notoire pooiers uit het Luikse, en niet alleen in de vitrineprostitutie, een voorkeur hebben voor de Antwerpse "afzetmarkt".

Wij hebben er in dit verband reeds in het vorige jaarverslag, maar kennelijk zonder veel respons van de verantwoordelijken, op gewezen dat men in Antwerpen niet effectief optreedt tegen de illegale professionele activiteiten van kandidaat-asielzoekers en dat men de lokale exploitanten die de grote winsten opstrijken, ongemoeid laat. Of misschien hun gang laat gaan omdat er enkele tientallen miljoenen naar de stadskas kunnen vloeien. De laksheid ten aanzien van de goed georganiseerde huisjesmelkers en vitrineverhuurders gaat verder. Een van de ons bekende voorbeelden dat hierna volgt illustreert dit.

6.3.4.3 *Vitrines verhuren voor mensenhandel met minderjarigen kan ongestoord*

Op 5 maart 1997, om 22u45, willen enkele agenten van de stadspolitie van Antwerpen de identiteit controleren van enkele jonge vrouwen in de vitrines van het huis 13 in de Oudemansstraat in het schipperskwartier. De meisjes sluiten de deur voor de politie en trachten langs boven te ontvluchten. De politie belt naar de eigenaar van het pand (het telefoonnummer bevond zich op de vitrine voor kandidaathuurders). De eigenaar, de heer J., beweert dat hij in Knokke verblijft en dat hij zich niet kan inlaten met problemen inzake politietoezicht en gooit de telefoon dicht. Ondertussen was in het pand een stuk van het plafond naar beneden gekomen, de meisjes hadden ingezien dat ontsnappen onmogelijk was en openden dan toch maar de deur voor de politie. De politie nam de vier meisjes, waaronder een **13-jarige en een 17-jarige Hongaarse** mee naar het politiekantoor.

De politie had wel gemerkt dat een (24-jarige) vrouw, in de vitrine van de Oudemansstraat nr 28/30, eigendom van dezelfde heer J, het gebeuren observeerde en voortdurend een communicatie onderhield langs haar G.S.M.-toestel.

In de vroege ochtend, op zes maart 1997 om 4u30, ondervraagt de politie de vrouw die alles met veel interesse gevolgd had vanuit het pand nr.28/30. De vrouw verklaart dat zij een telefoontje gekregen had van de heer J. die haar vroeg om te gaan kijken wat er aan de hand was in zijn pand nr. 13. Het is trouwens gebruikelijk, verklaart zij, dat als de eigenaar niet ter plaatse is, zij gaat zien of alles in orde is en de meisjes aan het werk zijn. Zij voegt eraan toe dat de vriendin van de heer J. (mevrouw M.) net achter de hoek woont in het pand aan de Verversrui nr. 11 (pand dat eveneens eigendom is van de heer J. of een van zijn NV's).

Het onderzoek leidt naar een misdaadorganisatie die vanuit het Luikse opereert.

Het onderzoek komt al vlug terecht in de handen van het Luikse gerecht dat de zaak ten gronde uitspit. Dit leidt tot een rechtszaak waarbij een aantal mensen uit het Luikse en enkele Hongaren veroordeeld worden (zie in ditzelfde hoofdstuk, het gedeelte over Luik).

In het kader van dat onderzoek worden de heer J. en mevrouw M. verhoord op respectievelijk 5 en 6 maart 1997 door de B.O.B. van Luik. De heer J. laat in zijn verklaring opmerken dat hij de indruk had dat het meisje M. veel schrik had terwijl zij aan het werk was in de vitrine. Zijn vriendin, mevrouw M., verduidelijkt dat er in het pand aan de Oudemansstraat 13, vier vitrines zijn voor prostitutieactiviteiten. Zij verklaart losweg dat zij daarvoor 7.000 BF. per week en per meisje ontvangt. De huurders, de Luiks-Hongaarse organisatoren, hadden aan de eigenaars verzekerd dat de meisjes die zich in de vitrines zouden prostitueren zouden beschikken over Italiaanse documenten.

In de zaak die leidde tot de veroordelingen door de rechtbank te Luik werden de eigenaars van de betrokken panden niet vervolgd. Hun verklaringen werden gebruikt, zonder meer. Uit niets blijkt dat het parket in Antwerpen, dat bij de start van het gerechtelijk onderzoek betrokken was, ernstige pogingen ondernomen heeft om iets te ondernemen tegen de eigenaars van de panden die, zoals blijkt uit een aantal verklaringen, toch wel bijzonder bedreven zijn in het exploiteren van prostitutie.

De heer J. en mevrouw M. zijn nochtans geen onbekenden voor het gerecht in Antwerpen. Op 24 januari 1996 werden zij gedagvaard voor de correctionele rechtbank te Antwerpen voor gelijkaardige feiten. In de maanden juli en augustus 1995, toen was de wet op de mensenhandel reeds in werking getreden, werden minderjarigen aangetroffen in de vitrines van J. en M. Het ging toen over de **15-jarige C.K.** (officieel van Griekse nationaliteit) en een **zeventienjarig Belgisch meisje**. In het vonnis van de correctionele rechtbank van 24 januari 1996 achtte de rechtbank het niet bewezen dat J. en M. de ontucht, het bederf of de prostitutie van een minderjarige zouden hebben opgewekt, begunstigd of vergemakkelijkt.

De vernoemde panden, waaronder een paar echte krotten, brengen met 17 vitrines per maand minstens een miljoen Bfr. op voor J. en M. Het is misschien geen abnormaal profijt. Asilia zou er wellicht graag een graantje van meepikken.

Wij denken dat dit kort relaas volstaat om te illustreren dat er een probleem is. Misschien kunnen wij het niet correct inschatten. Het is ook niet onze opdracht om zelf onderzoeken te verrichten. Vanuit de informatie die ons bereikt in het kader van de uitoefening van onze wettelijke opdracht voelen wij ons wel moreel verplicht om hier een duidelijke oproep te lanceren.

Het Centrum stelt voor dat de Minister van Justitie de Dienst Strafrechtelijk Beleid zou belasten met een onderzoek naar de problematiek van de exploitatie van de prostitutie en de vrouwenhandel in Antwerpen. Dit onderzoek moet ons inziens betrekking hebben op de wijze waarop dossiers omtrent exploitatie van mensenhandel onderzocht worden en op de behandeling ervan door de rechtbank. Het onderzoek kan leiden tot suggesties omtrent de aanpak van de onderzoeken en/of het concreet identificeren van knelpunten in de wetgeving. De formulering "abnormaal profijt" in het artikel 380 bis van het strafwetboek, of de interpretatie ervan, zou zo een knelpunt kunnen zijn.

Misschien zou het van groot nut kunnen zijn een paar experts van de voormalige parlementaire commissie mensenhandel te betrekken bij dit onderzoek.

En misschien kan het voorstel van het Centrum om een permanente overlegstructuur te organiseren opnieuw in overweging genomen worden.

6.3.4.4 *De politiediensten*

Ter gelegenheid van onze contacten met de politiediensten, de opsporingspolitie van de stad Antwerpen en de cel mensenhandel van de B.O.B., werd telkens grondig ingegaan op de problematiek van de exploitatie van de buitenlandse vrouwen in de vitrines. Beide politiediensten staan volledig achter de voorstellen om het misbruik van de asielprocedure zo kort mogelijk bij de bron of bij de aanvang aan te pakken. Het weren van personen die zonder beroepskaart toch een zelfstandige activiteit in de vitrines uitoefenen zou volgens hen de situatie drastisch, ten goede, kunnen veranderen. Zij verwachten van het beleid een duidelijk signaal dat zij die richting moeten volgen. Zij zijn ervan overtuigd dat pas nadat de excessieve misbruiken kunnen uitgeschakeld worden, kan begonnen worden aan een grondiger en doeltreffender bestrijden van de mensenhandel.

6.3.4.5 *Het parket*

Uit het contact met het parket konden wij leren dat de situatie van een vrij massale vorm van vrouwenhandel in de vitrinebuurten begin 1998 is wat ze was in het begin van 1997 en dat deze in het begin van 1999 wellicht zal zijn zoals ze is op het ogenblik dat u dit leest.

Het is wellicht aangewezen dat in de schoot van het parket van Antwerpen iemand aangeduid wordt die zich uitsluitend kan toeleggen op en specialiseren in de problematiek van de mensenhandel.

6.3.4.6 *De sociale inspectie*

De sociale inspectie heeft, in samenwerking met de politie van de stad Antwerpen en in bepaalde gevallen met de cel mensenhandel van de rijkswacht, een aantal acties ondernomen rond vormen van mensenhandel, die doorgaans minder aandacht genieten in de media, maar daarom zeker niet minder ernstig zijn. Zij kan hierbij rekenen op een goede samenwerking en overleg met het auditoraat. Wij denken hierbij aan de exploitatie van minderjarigen in sommige Turkse bakkerijen, de exploitatie van Pakistanezen in nachtwinkels en de uitbuiting van zogenaamde "religieuze koks", in de private sfeer, door sommige welgestelde Indische families. Wij gaan op deze problematiek iets duidelijker in, in het zevende hoofdstuk.

6.3.4.7 *Besluiten*

Zoals wij in ons tweede jaarverslag reeds hadden gesteld moet de federale overheid volgens het Centrum dringend meer investeren in de problematiek van de mensenhandel in Antwerpen. In Antwerpen zelf moet meer durf aan de dag gelegd worden om keuzes te maken en deze uit te voeren. Het Centrum zal deze problematiek opnieuw bovenaan op de agenda plaatsen op de eerstvolgende vergadering van de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensenhandel. Wij hopen dat er in de toekomst initiatieven genomen worden op lokaal en federaal niveau waarbij er niet langer partners uitgesloten worden. De Minister van Binnenlandse Zaken maakt melding van de uitbreiding van de capaciteit van de gesloten centra die zal gerealiseerd worden in 1998. Honderd plaatsen in Merksplas en 160 plaatsen in Vottem. Het Centrum pleit er sterk voor om de honderd plaatsen in Merksplas, zodra deze klaar zijn, te benutten voor een experiment, dat gedurende een jaar uitgevoerd en permanent geëvalueerd wordt. Hierbij moet volgens het Centrum de capaciteit bij prioriteit benut worden voor de pas aangekomen asielzoekende vrouwen in de prostitutiesector en vrouwen die nieuw aangetroffen worden in de prostitutiesector en niet in het bezit zijn van geldige verblijfsdocumenten (of documenten die het uitoefenen van een winstgevende activiteit niet mogelijk maken) waarbij wij voornamelijk denken aan vrouwen uit Oost-Europa (bijvoorbeeld Hongarije) die totaal illegaal in het land binnengebracht worden. Ook in dit verband durven wij hopen op een open en constructieve synergie tussen de beleidsmatige en operationele coördinatie.

6.3.5 **Gent**

6.3.5.1 *Inleiding*

Sinds het verschijnen van het tweede jaarverslag van het Centrum over de bestrijding van de mensenhandel kreeg de politie van Gent heel wat bezoek van andere politiediensten zoals Luik, Antwerpen, Schaarbeek, Kortrijk, Roeselare en waren er nog contacten met andere gemeentelijke politiediensten. De cel MEPROSCH werd ook gehoord in het parlement op een zitting van de bijzondere commissie mensenhandel).

Het belangrijkste bezoek vond plaats op 23 september 1997 toen Zijne Majesteit Koning Albert een werkvergadering hield op het stadhuis te Gent. In opvolging van het tweede jaarverslag van het Centrum was deze werkvergadering een uitdrukking van waardering voor de aanpak van de bestrijding van de mensenhandel te Gent en tegelijk een aansporing om in andere steden en gemeenten in het land een grondigere aanpak te ontwikkelen.

Dit gebeuren mocht zeker ook begrepen worden als een aanmoediging voor heel wat stille werkers, die nooit de spots halen, overal in het land.

In het gerechtelijk arrondissement Gent wordt men geconfronteerd met vormen van mensenhandel in de prostitutiesector, Turkse bakkerijen en cafés, de sector van de recuperatie van textiel en de (professionele) sportbeoefening. Het gerecht, de politie en de rijkswacht investeren ook heel wat middelen in het voorkomen en bestrijden van schijnhuwelijken. De rijkswacht onderzoekt diverse vormen van mensensmokkel en recente fenomenen van vrouwenhandel vanuit bepaalde landen uit Oost-Europa.

6.3.5.2 Enkele evoluties

A) Het verfijnen van de sociaal-rechtelijke benadering in de prostitutiesector

In het vorige jaarverslag zijn wij vrij uitvoerig ingegaan op de systematische controle in de prostitutie als risico-sector voor mensenhandel. Over de aanpak en de betekenis van deze controles vindt u een meer uitgebreide benadering in het eerste hoofdstuk van dit jaarverslag. Deze aanpak laat duidelijk toe een aantal verschijningsvormen van mensenhandel te voorkomen en/of te bestrijden. In de praktijk kan, ook in Gent, vastgesteld worden dat de exploitanten van bepaalde bars met vitrines, regelmatig, zoniet systematisch, de sociale wetgeving negeren, ook al wekken zij de indruk deze te willen respecteren. Uiteraard zijn de werknemers hiervan in eerste instantie het slachtoffer. Men kan zich de vraag stellen wat er hen, de eigenaars of exploitanten, van weerhoudt om de sociale wetgeving te respecteren in het kader van een bepaald gedoogbeleid. Aan een gebrek aan inkomsten kan het zeker niet liggen. Deze problematiek wordt door de politiediensten en het parket en het auditoraat erkend en er is een duidelijke bereidheid om naar concrete oplossingen te zoeken. Daar zullen de sociale inspectie en de inspectie van de sociale wetten moeten bij betrokken worden. Hierbij gaat het uiteraard vooral over het verder uitwerken van een beleid omtrent prostitutie. De huidige situatie laat wel toe om de mensenhandel in deze sector op te sporen en efficiënt te bestrijden.

B) De opvang van de slachtoffers

In het voorbije jaar werden 12 dossiers (in 1996 ging het om 10 slachtoffers) van slachtoffers van mensenhandel door de cel MEPROSCH behandeld. In een aantal van de dossiers werd samengewerkt met de rijkswacht en de sociale inspectie in het kader van het onderzoek. Het ging om tien slachtoffers van mensenhandel in de prostitutiesector en twee slachtoffers in het kader van de voetbalsector. Bij de slachtoffers uit de prostitutiesector waren er enkele van buiten het Gentse.

De gemeentepolitie hamert meer en meer op de noodzaak om in het Gentse een aangepaste opvang en begeleiding uit te bouwen voor slachtoffers van exploitatie van prostitutie van Belgische afkomst of personen van vreemde origine die in ons land gevestigd zijn.

Het Centrum en het Basisnetwerk voor slachtoffers van mensenhandel van de Vlaamse Gemeenschap ondersteunen het overleg dat hierover tot stand gebracht werd en zoeken mee naar mogelijke concrete initiatieven.

C) De coördinatie en de gerechtelijke aanpak

Het parket overlegt regelmatig met de medewerkers van de secties zeden van de drie politiediensten. Er is ook een vlot systeem van informatie-uitwisseling tussen de politiediensten. Men kan vaststellen dat door de systematische controles, de gerichte opsporingen en het vervolgingsbeleid concrete situaties van mensenhandel afdoend aangepakt worden en in een aantal gevallen ook ophouden. Dit is bijvoorbeeld het geval met het Bulgaars netwerk waarvan het dossier binnenkort zal verwezen worden naar de correctionele rechtbank. Men kan ook vaststellen dat een aantal exploitanten die vervolgd werden in de prostitutiesector het voor bekeken houden.

Zoals op vele andere plaatsen in het land stelt men met nadruk het probleem van gebrek aan medewerkers, zowel substituten als onderzoeksrechters.

Verschillende betrokkenen zijn het er ook over eens dat er binnen het gerecht meer (wettelijke) ruimte zou moeten gecreëerd worden voor analyse en management waarbij ook de informatie van de politiediensten beter zou moeten kunnen geëxploiteerd worden door de gerechtelijke instanties.

Het parket wijst op een aantal structurele en technische problemen om het sociaalrechtelijke te integreren in een strafdossier. Deze vaststelling wordt ook in andere arrondissementen gemaakt. De overheid zou in deze een duidelijke oplossing moeten bieden.

D) Het versterken van het gericht opsporen

Bij de cel mensenhandel van de rijkswacht wordt gewerkt aan een project, in het kader van de gespecialiseerde politiezorg, om de aanpak van de strijd tegen de mensenhandel kwalitatief te versterken en de integrale benadering te optimaliseren.

De rijkswacht benadrukt het belang van het correct inschatten van de reële capaciteit die nodig is om bepaalde onderzoeken grondig en volledig te voeren. Bij grootschalige acties moet er ook voldoende capaciteit voorzien zijn voor het verder uitvoeren van het gerechtelijk onderzoek.

De rijkswacht wijst bovendien op het probleem van de opvang van de slachtoffers die 's nachts of in het weekend aangetroffen worden en het gebrek aan aangepaste opvangmogelijkheden voor slachtoffers van mensensmokkel.

E) De cel mensenhandel van de sociale inspectie

Het operationeel worden van de cel mensenhandel van de sociale inspectie betekent een concrete versterking voor het bestrijden van de mensenhandel in de provincie Oost-Vlaanderen. De controles in diverse risicosectoren resulteerden in 47 processen-verbaal.

De cel werkt nauw samen met politie en rijkswacht. Zij zijn nog niet betrokken voor de sociaalrechtelijke aspecten in strafdossiers.

De sociale inspectie wijst op de noodzaak tot het ontwikkelen van een duidelijk en eenvormig beleid omtrent het afleveren van visitatiebevelen die voor bepaalde controles onontbeerlijk zijn.

F) Besluit

De doorgedreven aanpak van de bestrijding van de mensenhandel wordt verdergezet.

Op het terrein stellen zich een aantal concrete problemen waarvoor in de komende maanden oplossingen zullen gezocht worden. In het komende jaar wil het Centrum de aanpak over het geheel van het arrondissement verder opvolgen, rekening houdend met een aantal aanbevelingen die geformuleerd werden in het derde hoofdstuk, meer bepaald over de systematische controle.